

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.จินดา
ชลิตทอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ในทุก
ขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่ ปลุกฝังให้ผู้วิจัยรักการวิจัย นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์
และอาจารย์วิชา อธิปอนันต์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำชี้แนะทำให้
วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนอาจารย์ในสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ทุก
ท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอ
เมืองตากทุกท่าน ตลอดจนคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ที่ได้
ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และให้คำแนะนำ เพื่อให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี

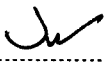
นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนกำลังใจอย่างยิ่ง จาก ค.ต.อดุลย์ สิทธิตุ่น และ
บุตรชายทั้ง 2 คน และกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และญาติพี่น้องทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจ
มาโดยตลอด จนผู้วิจัยมีกำลังใจทำวิทยานิพนธ์ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

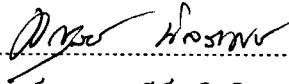
เบญจวรรณ สิทธิตุ่น

กรกฎาคม 2550

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุน
ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมือง จังหวัดตาก
ชื่อและนามสกุล นางเบญจวรรณ สิทธิตุ่น
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลี นิลวิเศษ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง

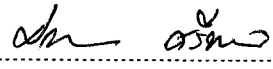
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์วิชา อธิปอนันต์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลี นิลวิเศษ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ ศรีพหล)

วันที่ 22 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2550

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอเมือง จังหวัดตาก

ผู้วิจัย นางเบญจวรรณ สิทธิคุณ **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุตี นิลวิเศษ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา ขลิบทอง
ปีการศึกษา 2549

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ (2) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน และ (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 65 กลุ่ม 1,680 ราย กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 143 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 46.94 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 8.79 ปี ค่าขายและเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก มีรายได้รวมต่อครอบครัวเฉลี่ย 91,446.43 บาท สมาชิกมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนในระดับมาก (2) การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนระดับมากในการประชุมวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด ได้แก่ การระดมทุน การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ในลักษณะการเสียสละแรงงาน บริจาคเงินและสิ่งของ ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือ การหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าของสมาชิก และการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้แก่กลุ่มอื่น ๆ (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน และ (4) ปัญหาในการปฏิบัติและการติดตามประเมินผลการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปัญหาในการประชุมวางแผนอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาที่พบระดับปานกลางคือเงินกู้ไม่เพียงพอ โดยมีข้อเสนอแนะคือควรสนับสนุนเงินกู้ยืมเพียงพอกับสมาชิก

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม กองทุน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดตาก

Thesis title: Factors Relating to the Participation in the Operations of Farm Women Group Funds in Muang District , Tak Province

Researcher: Mrs. Benjawun Sittitoon; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension); **Thesis advisors:** (1) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; (2) Dr. Jinda Klibtong, Associate Professor; **Academic year:** 2006

ABSTRACT

The objectives of this study were to study: (1) the socio - economic and other factors of agricultural housewives group members in Muang Tak District, Tak Province; (2) their participation in fund operation; (3) factors relating to their participation in fund operation; and (4) problems and recommendations on their participation in fund operation.

The population of this study were 1,680 farm women group members in 65 groups altogether in Muang Tak District, Tak Province. The systematic random sampling was used to get 143 sampling groups. The data were collected by using questionnaires. The statistical methodology used to analyze the data by package computer programs were percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this study were as follows : (1) Most of the samples was the average age of 46.94 years, and educated at primary compulsory level. Their average duration of their being one of farm women group members was 8.79 years, and their main occupations were merchant and animals raising for commerce, which their average total income was 91,446.43 Baht per family. Their cognition and understanding about fund operation was at “much” level; (2) Their participation in fund operation at “much” level was brainstorming, operating, and evaluating the operation, which their participation at “the most” level was fund mobilizing, complying with the rules and regulations, volunteering to operate and donate their money and necessary things, while their participation in fund operation at “little” level was looking for marketplaces for distributing their products, and being lecturer to pass on their cognition and understanding to members in other groups; (3) The factor relating to their participation in fund operation was the duration of their being one of the fund members; and (4) The problems on operating and evaluating their participation in fund operation were at “the least” level, the problems on brainstorming was at “little” level, and the problems on having insufficient fund was at “medium” level, and they recommended that the agricultural housewives group members should be funded sufficiently.

Keywords: Participation, Farm Women Group Funds, Tak Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	6
แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการเกษตรในองค์กรเกษตรกร	17
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	28
การดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก	31
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	37
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	39
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	42
ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก	42
ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก	45
การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	60
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก	64
การทดสอบสมมติฐาน	67
ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมืองตาก	68
ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองตาก	68
ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองตาก	72
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	74
สรุปการวิจัย	74
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	89
ก แบบสัมภาษณ์	91
ประวัติผู้วิจัย	103

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ประชากรในการศึกษา	37
ตารางที่ 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากที่ใช้ในการวิจัย	39
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ...	42
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก	45
ตารางที่ 4.3 การเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	47
ตารางที่ 4.4 อาชีพและรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	48
ตารางที่ 4.5 ภาวะหนี้สินและรายจ่ายของครอบครัวสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	50
ตารางที่ 4.6 รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมและการได้รับผลประโยชน์จากกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	51
ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	52
ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	55
ตารางที่ 4.9 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	56
ตารางที่ 4.10 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ..	58
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก	60
ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์	64
ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากด้านการประชุมวางแผน	65
ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากด้านการปฏิบัติ	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม การดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากด้าน การติดตามประเมินผล	67
ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการ ดำเนินงาน กองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ในภาพรวม	67
ตารางที่ 4.17 ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดตาก	69

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารกองทุนเพื่อการเกษตร	22

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สตรีเกษตรกรมีบทบาทสำคัญต่อครอบครัวของสังคมไทยในชนบท ทั้งต่อความอยู่รอดของครอบครัว การตัดสินใจลงทุนประกอบอาชีพการเกษตร และการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว กรมส่งเสริมการเกษตรจึงส่งเสริมให้สตรีเกษตรกรในชนบทรวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นในทุกพื้นที่ ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ให้เป็นองค์กรหนึ่งของสถาบันเกษตรกร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา โดยมีนโยบายและเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตามภารกิจที่ดำเนินการอยู่ โดยสนับสนุนการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันรับวิชาการความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร ให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้มีความมั่นคงในอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ชีดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้กำหนดการเพิ่มศักยภาพการออมในชนบทเป็นมาตรการในการพัฒนาคนและองค์กรในภาคเกษตรเพื่อเป็นทุนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นหลักประกันที่มั่นคงให้กับครัวเรือนเกษตรกร ตลอดจนการบริหารจัดการเงินออมให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพและความมั่นคงของครอบครัวเกษตรกร

ในปี พ.ศ. 2538 จังหวัดตาก เริ่มให้ความสำคัญต่อการพัฒนางานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างจริงจัง โดยกำหนดแนวทางพัฒนางานส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้เป็นองค์กรที่สามารถพึ่งพาตนเอง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกอำเภอ มีการแปรรูปผลิตผลเกษตรเพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นรายได้เสริม การส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีการออมเงินตามโครงการเงินออมเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา และการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับกลุ่ม ระดับตำบล ระดับอำเภอและระดับจังหวัด โดยส่งเสริมและสนับสนุน โครงการต่างๆ ให้ดำเนินการในกลุ่มองค์กรเกษตรกรเป็นอันดับแรก และให้กลุ่มบริหารจัดการปัจจัยการผลิตที่ได้รับเป็นกองทุนหมุนเวียนในกลุ่ม โครงการดังกล่าว ได้แก่ โครงการตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก และโครงการเพิ่มมูลค่าผลิตผลเกษตร ดำเนินการระหว่าง

ปี พ.ศ.2539-2546 โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวมทั้งสิ้น 330 โครงการ จำนวนเงิน 15,430,000 บาท ในพื้นที่ 8 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ซึ่งในปี พ.ศ. 2549 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดตาก มีจำนวน 363 กลุ่ม สมาชิก 15,706 คน กองทุนหมุนเวียน 38,745,647 บาท (สำนักงานเกษตรจังหวัด 2549:1)

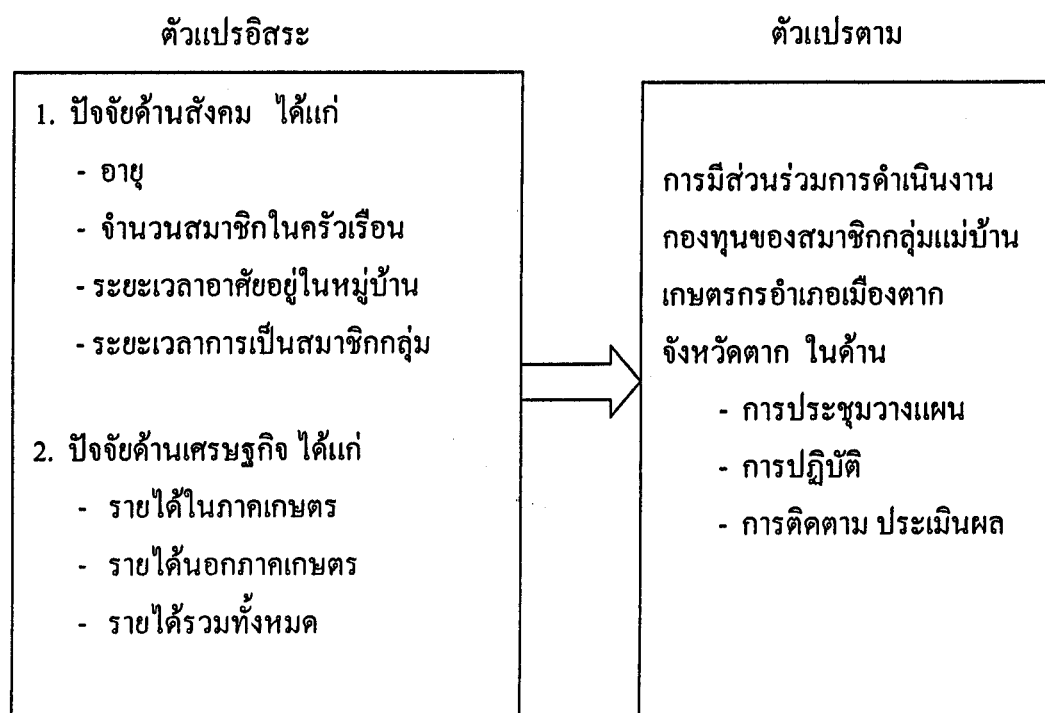
อำเภอเมืองตาก ให้ความสำคัญต่อการพัฒนางานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยี การสนับสนุนปัจจัยการผลิต และโครงการต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยเน้นดำเนินการในรูปแบบของกองทุนหมุนเวียน เพื่อให้มีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพทั้งในด้านการเกษตรและนอกภาคเกษตร และลดปัญหาการเป็นหนี้สินนอกระบบแก่สมาชิกกลุ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2549 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 65 กลุ่ม สมาชิก 1,680 คน มีเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด 5,421,989 บาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก 2549:1) สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ในระดับหนึ่ง แต่การดำเนินกิจกรรมกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบางส่วนไม่สามารถดำเนินการกองทุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ ทั้งนี้เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิก บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ หลักการการดำเนินงานกองทุน สิทธิผลประโยชน์ที่เข้าร่วมกิจกรรม และขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการเงินกองทุน รวมทั้งขาดความต่อเนื่องของการให้บริการและการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นจึงควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อจะได้ทราบแนวทางการดำเนินงาน ปัญหาข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเป็นข้อมูลนำไปเป็นแนวทางพัฒนา และแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัดต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก
- 2.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

3 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4 สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมากำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ในภาคเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร และรายได้รวมทั้งหมด เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

5 นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 กองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง แหล่งรวมทุนและทรัพยากร เช่น เงิน พืช สัตว์ ปังจักรการผลิต วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้หมุนเวียนในกลุ่มหรือชุมชน เพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์

5.2 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง สตรีในภาคเกษตร หรือภาคอื่น ๆ ที่อยู่ในหมู่บ้าน ตำบลเดียวกัน สมัครเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มด้วยความสมัครใจ

5.3 สถานภาพภายในกลุ่ม หมายถึง สภาพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้แก่ การเป็นคณะกรรมการกลุ่ม คณะกรรมการกลุ่มระดับตำบล คณะกรรมการกลุ่มระดับอำเภอ คณะกรรมการกลุ่มระดับจังหวัด การเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน การเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ

5.4 ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดที่สมาชิกกลุ่มได้ศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือสถาบันอื่นที่ทางราชการรับรอง

5.5 ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ วิธีการดำเนินงาน กฎระเบียบข้อบังคับของกองทุน

5.6 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ แทนสมาชิก มีอย่างน้อย 5 ตำแหน่ง ได้แก่ ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และกรรมการ

5.7 การมีส่วนร่วมดำเนินงานกองทุน หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ได้แก่ ร่วมประชุมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุม ติดตามและประเมินผล

5.8 รายได้ หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มมีรายได้ของครัวเรือนจากการประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งหมด ซึ่งเป็นตัวเงิน โดยไม่ได้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ในรอบ 1 ปี

5.9 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง จำนวนปี นับตั้งแต่ได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.10 ค่าตอบแทนที่ได้รับจากกลุ่ม หมายถึง รายได้ที่กลุ่มแบ่งให้สมาชิกจากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม หรือเงินปันผลจากหุ้น ในกรณีที่กลุ่มมีรายรับจากงานรวมหรืออื่น ๆ ที่ได้จากการทำกิจกรรมกลุ่มในรอบ 1 ปี

6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมากำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์

6.2 เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางประยุกต์ในการส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มอื่น ๆ ในระดับจังหวัดต่อไป

6.3 เพื่อให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้ทราบปัญหาในการดำเนินงาน และสามารถแก้ไขได้อย่างถูกต้อง และตรงตามวัตถุประสงค์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการเกษตรในองค์กรเกษตรกร
3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
4. การดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายการมีส่วนร่วม

นักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ธวัชชัย สิทธิวีระกุล (2545 : 26) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือความร่วมมือ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบของบุคคลในสังคมที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

นพวรรณ เสวตานนท์ (2546 : 8) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่าการที่ปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มคน หรือองค์กรประชาชนร่วมคิดร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางพัฒนาแก้ไขปัญหาการดำเนินการและกิจกรรมในชุมชน โดยร่วมวางแผนโครงการ ร่วมปฏิบัติในลักษณะของการเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมติดตามผลด้วยความสมัครใจเพื่อที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

นรุท พึ่งสุข (2546 : 28-29) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆอันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดความพึงพอใจของประชาชน และลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชน แต่ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องขึ้นอยู่กับความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ต้องมีความสามารถและต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม

ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545 : 9) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในองค์กรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการติดตามประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นประโยชน์ต่อมวลสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง

White (อ้างใน ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ, 2545:8) อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือการที่ผู้ได้รับผลประโยชน์หรือมีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนา ได้ใช้ความพยายามร่วมกันในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความรู้สึกผูกพันในความเป็นเจ้าของ หรือหุ้นส่วน เพื่อทำให้งานหรือโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ทุกฝ่ายจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (อ้างใน ชวัชชัย สิทธิวีระกุล, 2545 :24) อธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องความต้องการ และทิศทางของการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันจะต้องมีมากพอ เกิดการริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้ามาร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่ม หรือกระทำผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวทำให้บรรลุการเปลี่ยนแปลง

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547 : 281) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมจากแนวคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน แล้วนำมาสรุป ประเด็นสำคัญของแต่ละความหมายได้ว่า คำว่า การมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตรที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ทางส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร เยาวชนเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น มีประเด็นสำคัญที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1) เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ (decision – making) ให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรมีโอกาสในการร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกแนวทางในการพัฒนาซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้

2) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม (activity involvement) ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในส่วนของตนเองที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3) เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกัน (equity) ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ทุกคนมีส่วนในการคิดค้นปัญหาของตนเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในฐานะที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาคในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น

4) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการคิดริเริ่ม การจัดการ การควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกกองทุน

5) เป็นการที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในการดำเนินการพัฒนา ด้วยความรู้สึกร่วมกันถึงความเป็นเจ้าของ (ownership) หรือหุ้นส่วน (partnership)

จากคำจำกัดความของการมีส่วนร่วมที่แสดงไว้ข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยจะสรุปความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กลุ่มของประชาชนเป้าหมายได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ด้วยความสมัครใจ และเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะต้องการแก้ไขปัญหาที่ตนประสบอยู่ในชุมชน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างเป็นอิสระปราศจากข้อกำหนดที่มาจากคนภายนอก

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วม

Cohen และ Uphoff (อ้างใน นุรุต พึ่งสุข, 2546 : 32) จำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผนไว้ 4 ประเภท คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่มตัดสินใจ การดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจลงมือปฏิบัติ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหาร การประสานขอความร่วมมือ
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านส่วนบุคคล
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547:290-297) สรุปประเภทการมีส่วนร่วมจากแนวคิดของ Dusseldrop (1981:30-50) ตามเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้หลายประการด้วยกัน ได้แก่

1) การจำแนกตามระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่อยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่

(1) การเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจไม่มีการบังคับ เป็นการมีส่วนร่วมที่แต่ละบุคคลอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดขึ้นโดยเข้ามามีส่วนร่วมเอง หรือถูกชักนำให้เข้ามามีส่วนร่วมในองค์กร ในชุมชน อาสาสมัครตัวแทนจากหน่วยงาน หรือคนที่อยู่ในชุมชน

(2) การเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับให้เข้าร่วม เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมที่ถูกบังคับด้วยกฎหมาย การมีส่วนร่วมที่เป็นผลมาจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม และการมีส่วนร่วมตามขนบธรรมเนียมประเพณี

2) การจำแนกตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) การมีส่วนร่วมโดยตรง เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมที่สมาชิกในสังคมแต่ละคนเข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยตรง เช่น การเข้าร่วมประชุม สนับสนุนแรงงาน ออกเสียงลงคะแนน

(2) การมีส่วนร่วมโดยอ้อม เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมที่สมาชิกแต่ละคนมอบสิทธิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ให้บุคคลอื่นหรือองค์กรเป็นตัวแทนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การมีส่วนร่วมผ่านกลุ่ม หรือผ่านตัวแทน

3) การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา ซึ่งจำแนกออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผน เป็นการที่บุคคลเป้าหมายของการพัฒนามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และความต้องการของตัวเองและชุมชน แล้วนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา

(2) การมีส่วนร่วมในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบุคคลเป้าหมายของการพัฒนาจัดเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ของตัวเองและชุมชนที่ดีที่สุด ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงเป็นผู้ที่สมควรมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ตลอดจนเก็บข้อมูลและตีความถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยทัศนะของพวกเขาเอง

(3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงาน เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน โดยเฉพาะแผนปฏิบัติงานระดับชุมชน

(4) การมีส่วนร่วมในการยอมรับแผน เมื่อมีผลงานที่เกิดขึ้นโดยคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการโดยตรง การนำแผนงานไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งอาจต้องขอการสนับสนุนจากภายนอก ดังนั้นจึง

ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการยอมรับแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติด้วย โดยอาจต้องดำเนินการผ่านองค์กรในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่นจนถึงระดับกลาง

(5) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน เป็นการมีส่วนร่วมของบุคคล เป้าหมายในการพัฒนาที่เข้ามาร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนา

(6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการที่บุคคลเป้าหมายของการพัฒนาได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

4) การมีส่วนร่วมตามลักษณะชั้นขององค์กร โดยพิจารณาจากโครงสร้างขององค์กรที่มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติให้เกิดการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

(1) การมีส่วนร่วมโดยข้อกำหนดขององค์กร เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นเมื่อ โครงสร้างองค์กรและกลุ่มของพฤติกรรม หรือแนวทางปฏิบัติ ถูกพัฒนาหรือจัดให้อยู่ในกระบวนการของการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจอยู่ในรูปขององค์กรที่เป็นทางการ เช่น สหกรณ์ การเกษตร หรือสถาบันเกษตรกร หรืออยู่ในรูปขององค์กรที่ไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มผู้ใช้น้ำ ชลประทาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น

(2) การมีส่วนร่วมเมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะกิจ จะอยู่ในรูปที่ไม่ได้จัดเป็นองค์กร เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นเป็นบางเวลาหรือเกิดเหตุการณ์พิเศษ เช่น เกิดภาวะน้ำท่วมแห้งแล้ง ไฟไหม้ การมีส่วนร่วมลักษณะนี้มักจะเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน

5) การมีส่วนร่วมตามความเข้มข้นและความถี่ของกิจกรรม ซึ่งจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

(1) การมีส่วนร่วมที่มีความถี่ของกิจกรรมสม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น เมื่อมีการทำกิจกรรมบ่อยครั้งหรือเป็นประจำ เช่น มีการประชุมกลุ่มทุกสัปดาห์ มีการประชุมและทำกิจกรรมร่วมกันเป็นปกติวิสัย

(2) การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ เป็นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก เช่น มีการจัดประชุมนาน ๆ ครั้ง หรือการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่นาน ๆ ครั้งจึงจะเกิด

6) การมีส่วนร่วมตามระดับการเข้ามามีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยน้อยไปจนถึงมาก แบ่งได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่

(1) การมีส่วนร่วมโดยการชักนำ เป็นการชักนำให้ประชาชนให้เข้าร่วมโครงการในฐานะผู้รับผลจากการพัฒนาเท่านั้น โดยมีได้รับฟังการตอบรับ หรือ ได้ตอบจากประชาชน

- (2) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร โดยการตอบคำถามที่นักวิชาการกำหนดขึ้น ในรูปแบบสอบถาม แบบสำรวจ หรือแบบอื่น ๆ
- (3) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้การศึกษาหรือ โดยให้คำปรึกษาแนะนำ และบุคคลภายนอกชุมชนรับฟังเพื่อนำไปพิจารณา
- (4) การมีส่วนร่วมโดยได้รับสิ่งจูงใจ เป็นการให้ทรัพยากรหรือปัจจัยบางอย่าง เพื่อแลกกับอาหารหรือเงินและสิ่งจูงใจอย่างอื่นที่จะได้รับตอบแทน
- (5) การมีส่วนร่วมเพื่อปฏิบัติภาระหน้าที่ โดยจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่บางอย่าง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มักจะเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรหรือสถาบันสังคม
- (6) การมีส่วนร่วมแบบมีปฏิสัมพันธ์กัน โดยการวิเคราะห์นำไปสู่แผนปฏิบัติการ และการก่อตั้งสถาบันท้องถิ่นใหม่
- (7) การมีส่วนร่วมโดยพลังของประชาชน โดยเข้ามาร่วมคิดและริเริ่มอย่างเป็นอิสระจากสถาบันภายนอก เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ

1.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วม

Parry (อ้างใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2547:297-298) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่สามารถวัดได้ โดยอาศัยมิติ 3 มิติด้วยกัน คือ

- 1) วิธีการทางการมีส่วนร่วม หมายถึง ประเภทกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้มีส่วนรวมได้กระทำลงไป เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง การเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง การวิ่งเต้น และการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามโครงการ
- 2) ความหนักเบาของการมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึง การหาคำตอบต่อคำถามที่ว่า ใครบ้างเข้าไปมีส่วนร่วม และเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้นบ่อยครั้งเพียงใด
- 3) คุณภาพของการมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึง การแสวงหาคำตอบต่อคำถามอย่างน้อยที่สุด 2 ประการด้วยกัน คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น ทำให้บังเกิดผลอะไรบ้าง และเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงหรือแบบจอมปลอม

คูสิต เวชกิจ (อ้างใน นพวรรณ เสวตานนท์, 2546:12-13) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 7 ระดับ คือ

ระดับ 1 ไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นลักษณะที่ทางหน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการให้ประชาชนทั้งหมด หรือบางครั้งบังคับประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่มีทางเลือกเสียได้ เพราะประชาชนเกรงความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งเกรงใจว่าต้องสูญเสียผลประโยชน์บางประการ เช่น การถูกปรับ การถูกเพ่งเล็งจากทางราชการ แต่ถ้าหลีกเลี่ยงได้ ประชาชนจะไม่เข้ามามีส่วนร่วม

ระดับ 2 มีส่วนร่วมน้อยมาก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพราะมีสิ่งล่อใจ หรือผลประโยชน์บางประการที่จะได้รับ เช่น ได้รับเงินค่าตอบแทนจากการใช้แรงงาน ได้มีโอกาส ไปทัศนศึกษาสถานนอกสถานที่ การมีชื่อเสียง ฯลฯ แต่ประชาชนเองมิได้มีความเลื่อมใสต่อกิจกรรม ดังนั้น เมื่อไรก็ตามที่ประชาชนเห็นว่าตนเองไม่ได้รับประโยชน์เพียงพอที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ก็จะ ไม่เข้ามามีส่วนร่วม

ระดับ 3 มีส่วนร่วมน้อย ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เพราะถูกชักจูง โดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นเห็นถึงผลดีและผลประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่ง ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และประชาชนมิได้มีส่วนเสนอความคิดเห็น ใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะได้รับผลประโยชน์อาจจะให้ความร่วมมือต่อไป

ระดับ 4 มีส่วนร่วมปานกลาง ทางราชการจะสอบถามประชาชนถึง ความต้องการของท้องถิ่น และสภาพข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่ จากนั้นทางราชการจะนำข้อมูลที่ได้ เหล่านี้ไปกำหนดแผนงาน เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม ซึ่งแผนงานที่กำหนดขึ้นนี้บางครั้งอาจไม่ ตรงตามความประสงค์ของประชาชนได้

ระดับ 5 มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง ทางราชการจะมีการยอมรับให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างสูง โดยเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งแนวทางแก้ไข ปัญหาความประสงค์ของประชาชน แต่การตัดสินใจในการกำหนดแผนงานจริง ๆ ยังขึ้นอยู่กับ อำนาจและหน้าที่ของทางราชการ

ระดับ 6 มีส่วนร่วมสูง ทางราชการจะเปิดโอกาสอย่างมากให้ประชาชน แสดงข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีส่วนร่วมจากประชาชน โดยใกล้ชิด การ ดำเนินการขึ้นอยู่กับมติของประชาชนเองว่าจะแก้ไขปัญหามุมชนอย่างไร

ระดับ 7 มีส่วนร่วมในอุดมคติ ประชาชนในท้องถิ่นจะร่วมมือดำเนินการ ด้วยตนเองโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดการดำเนินงาน เป็นการอาศัยพื้นฐานความ ต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง จึงได้รับการร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี ทางราชการ อาจเข้ามามีส่วนร่วมบ้างในแง่ของการช่วยเหลือหรือสนับสนุนสิ่งที่เกินความสามารถของ ประชาชนเท่านั้น

ปกรณีย์ เวสารัชช์ (อ้างใน นุรุต พึ่งสุข, 2546 :30) กล่าวถึงรูปแบบและ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่า การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งมาจากการกระทำได้ 4 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่า อะไรคือความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชุมชน
- 2) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน
- 3) เป็นผู้ที่มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
- 4) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจ และเกิดแรงจูงใจในการที่จะสร้างกระบวนการในการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วม คือการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนา ซึ่งจะเข้าร่วมด้วยความสมัครใจหรือเกิดจากเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นตัวบังคับให้เข้ามามีส่วนร่วมจะโดยทางตรงหรือโดยผ่านตัวแทนกลุ่มทางอ้อมในทุก ๆ ขั้นตอนของการพัฒนา และสามารถที่จะวัดระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ 5 ระดับ คือ มีส่วนร่วมน้อยมาก มีส่วนร่วมน้อย มีส่วนร่วมปานกลาง มีส่วนร่วมมาก และมีส่วนร่วมมากที่สุด

1.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (อ้างใน นุรุท พึ่งสุข, 2546: 33) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือนุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์
- 2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย ทั้งที่ไม่ความศรัทธาหรือความเต็มใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะกระทำ
- 3) อำนาจเกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

Bertrad (อ้างใน ผดุงศักดิ์ ชุนเจริญ, 2545: 9) และ Hay (อ้างใน กรณิศ เชื้อศิริถาวร, 2544 : 16) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลผู้มีสถานภาพสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมซึ่งได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น และปัจจัยอื่น ๆ เช่น ค่านิยม ทักษะคติ การอาศัยอยู่ใกล้เขตเมือง

Word Health Organization (อ้างใน กรณิศ เชื้อศิริถาวร, 2544:15)

กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม 3 ประการ คือ

1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ การที่ประชาชนจะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้น จะมีเหตุผล 2 ประการ คือ การมองเห็นว่าตนเองจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ตนเองทำไป ซึ่งเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดมีสิ่งจูงใจ ประการที่สอง คือ การที่ได้รับการบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนให้ร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2) ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าประชาชนเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนา แต่ไม่อาจจะเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลที่คาดหวังไว้ เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบ แบบแผนลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม ดังนั้นพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วม จึงควรมีลักษณะดังนี้

(1) เปิดโอกาสให้ทุก ๆ คน และทุก ๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจจะอยู่ในรูปของตัวแทนหรือเข้าร่วมโดยตรง

(2) ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจนเพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริง

(3) กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

3) ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมแต่ก็ไม่อาจจะกำหนดเป้าหมายวิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม แต่ขึ้นอยู่กับกำหนัดและการจัดสรรของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่อาจจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม สามารถแบ่งได้ 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยแรก คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ การศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม การศรัทธา เชื่อถือบุคคลที่มีเกียรติ ค่านิยม ทศนคติ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ สถานภาพทางสังคม ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ประการที่สอง คือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ อาชีพ ภาวะหนี้สิน ปัจจัยที่สาม คือปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร สิ่งจูงใจ โอกาส อำนาจ การได้รับการสนับสนุนจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547:299-302) กล่าวสรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมจากหลาย ๆ ทฤษฎี และได้รวบรวมไว้ 8 ทฤษฎี ดังนี้

1) ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

Max Weber ศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ ว่าเป็นพฤติกรรมทั้งที่เป็นแบบเปิดเผยและลึกลับ การกระทำทางสังคม มี 4 ขั้นตอน คือ การกระทำที่มีเหตุผล การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม การกระทำตามประเพณี และการกระทำที่แฝงไว้ด้วยความเสนาหา

Parson (1951:279) อธิบายการกระทำของมนุษย์ว่า การกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมและวัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความสนใจ และค่านิยม

Reader อธิบายว่า การกระทำทางสังคม ประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการไม่ได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ที่เรียกว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อ โดยกล่าวว่า การกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตามขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความเชื่อที่สืบทอดกันมา ค่านิยม มาตรฐาน นิสัย และขนบธรรมเนียมประเพณี ความคาดหวัง ความผูกพัน แรงเสริม โอกาส ความสามารถ และการสนับสนุน

2) ทฤษฎีการจูงใจ

Maslow (1954 : 90) ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการ และอธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานซึ่งเกิดจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้นถูกจัดลำดับชั้นของความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดเพียงพอ ความต้องการเหล่านั้นก็ยังคงอยู่และจะเป็นแรงขับที่มีพลังผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมโน้มไปทางที่จะบำบัดความต้องการเหล่านั้นอยู่เสมอ ซึ่งความต้องการพื้นฐานที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ มีอยู่ 5 ประการ และแยกออกเป็นระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

- (1) ความต้องการทางร่างกาย ถือเป็นความต้องการขั้นแรกสุด
- (2) ความต้องการความมั่นคง
- (3) ความต้องการทางสังคม เป็นความต้องการความรัก และการยอมรับ

รับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

- (4) ความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นความต้องการการยกย่องนับถือจากคนอื่นหรือมีเกียรติในสังคม

(5) ความต้องการประสบความสำเร็จ ที่ต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้ประจักษ์แก่ผู้อื่น

3) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม

Second และ Backman (1964 :97) อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมว่า บุคคลจะเลือกสมาคมหนึ่งสมาคมใดหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับประโยชน์อะไร และจะต้องเสียอะไร และในที่สุดเขาจะเลือกเข้าสมาคมก็ต่อเมื่อผลที่ได้รับมากกว่าผลเสีย

4) ทฤษฎีการยอมรับ

Roger และ Shoemaker (1971:81-86) ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับวิทยาการใหม่ของบุคคลจะต้องผ่านขั้นตอนต่าง ๆ 5 ขั้นตอน คือ

(1) ขั้นการรับรู้ คือ การที่บุคคลได้รับวิทยาการใหม่หรือความคิดใหม่เป็นครั้งแรก แต่ยังไม่มีความรู้อย่างแจ่มแจ้งในวิทยาการใหม่ ๆ นั้น เป็นการรับรู้วิทยาการใหม่แต่ยังไม่แสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม

(2) ขั้นความสนใจ เป็นระยะที่บุคคลเริ่มสนใจในความรู้ใหม่ และพยายามเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

(3) ขั้นประเมิน เป็นระยะที่บุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของความรู้ใหม่อยู่ในใจก่อนที่จะทดลองทำหรือไม่ทำต่อไป

(4) ขั้นทดลอง เป็นระยะที่บุคคลนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติในขนาดเล็ก ๆ เป็นการลองทำเพื่อดูผลก่อนจะตัดสินใจยอมรับต่อไป

(5) ขั้นยอมรับ เป็นขั้นตอนที่บุคคลตกลงใจในการนำวิทยาการใหม่ไปปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการยอมรับผลทดลองว่าใช้ได้ผล

5) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญ

คนเรามีความต้องการทางกายและใจ ถ้าคนเรามีขวัญดีการทำงานก็จะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็จะต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ การสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัศเอาเปรียบ ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนงานมีขวัญดีก็จะเกิดความสำนึกในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคลและขวัญของกลุ่ม

6) ทฤษฎีการสร้างค่านิยมรู้สึกชาตินิยม

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างค่านิยมรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้น ซึ่งหมายถึง ค่านิยมรู้สึกเป็นตัวเองที่จะอุทิศ หรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์รวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัว พอใจในเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

7) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ

การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยของการรวมกลุ่มคน จูงใจคนไปยังเป้าหมาย โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดี เรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ และผู้นำทางไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่าผู้นำนิเสธ ผลการใช้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญ งานมีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

8) ทฤษฎีการใช้และระบบทางการบริหาร

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยากเพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน แต่อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการบริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นร่วมกันของรัฐ เพราะการใช้ระบบการบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย

โดยสรุปแล้ว การใช้แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องนี้ กล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือสมาชิกองค์กร จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนได้ตั้งเป้าหมายจะใ้บุคคลรู้ถึงความต้องการ และการบรรลุเป้าหมาย จะเป็นแรงจูงใจให้มีการกระทำต่อ ๆ ไป คู่เป้าหมายที่สมาชิกองค์กรได้ตั้งขึ้นโดยมุ่งไปที่แรงจูงใจ การยอมรับของแต่ละบุคคลนำมาซึ่งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสิ่งที่ต้องการตามปรารถนา

2. แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการเกษตรในองค์กรเกษตรกร

2.1 ความเป็นมาของกองทุน

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่

และปฏิบัติตนก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ให้ยึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุล พอดี และความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยอาศัยความรอบรู้รอบคอบในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน รวมทั้งเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และรอบคอบ เพื่อนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งพาตนเองได้ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข : 1)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดการเพิ่มศักยภาพการออมในชนบท เป็นมาตรการดำเนินงานในการพัฒนาคน และพัฒนาองค์กรในภาคเกษตรเพื่อเป็นทุนในการพัฒนาอาชีพ ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และเป็นหลักประกันที่มั่นคงให้กับครัวเรือนเกษตรกร โดยดำเนินการส่งเสริมและสร้างนิสัยการออมและวินัยการเงินของเกษตรกร ตลอดจนการบริหารจัดการออมเงินให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรและสวัสดิการ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

การพัฒนาพื้นฐานเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้มาซึ่งเงินทุน พบว่า เงินทุนที่ได้มาจากการระดมหุ้นภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านจะนำไปใช้อย่างสมเหตุสมผล มีความต่อเนื่อง และไม่ค่อยเสียหายจากการคดโกง ผิดกับเงินทุนที่รัฐสนับสนุนผ่านหน่วยงานราชการและเงินของภาคเอกชน เพราะชาวบ้านมักถือว่าไม่ใช่เงินของเขา แต่เป็นเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าและไม่เกิดความเป็นเจ้าของ การได้มาซึ่งเงินของชุมชนอาจได้มาจากกิจกรรมออมทรัพย์ การระดมหุ้น การระดมทุน การตั้งธนาคารหมู่บ้าน หรือการรับทุนช่วยเหลือจากภายนอกสมทบกับทุนภายในหมู่บ้าน

2.2 ความหมายของกองทุน

ทุน ความหมายตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมให้ความสำคัญกับ “ทุนที่เป็นเงินตราหรือที่เป็นวัตถุ” ส่งผลให้มีการมุ่งสั่งสมทุน ความมั่งคั่ง และกำไร เมื่อมีการพัฒนาสั่งสมทุนได้มากขึ้น จะนำทุนไปใช้ในการขยายการผลิต นำไปสู่การแข่งขันและเร่งการผลิตโดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เป็นต้นทุนในการผลิตมากขึ้นเรื่อย ๆ เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ตามมามากมาย เช่น การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกัน เป็นต้น

ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์ (อ้างในกรมส่งเสริมการเกษตร, 2546ข:2) กล่าวถึง แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดนี้ให้ความสำคัญกับทุน 4 ประเภท คือ

1) **ทุนธรรมชาติ** หมายถึงทรัพย์สินที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในทุกรูปแบบ ทั้งที่สามารถฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ และใช้แล้วหมดไป ตลอดจนผลประโยชน์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากระบบนิเวศของโลกด้วย เช่น แร่ธาตุ ป่าไม้ น้ำ ดิน และความหลากหลายทางธรรมชาติ

2) **ทุนฝีมือมนุษย์** หมายถึง ทรัพย์สินที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งในรูปตัวเงินและในรูปกายภาพ สามารถสร้างขึ้นใหม่ทดแทนที่ใช้แล้วหมดสภาพหรือเสื่อมโทรมได้ โดยใช้ทรัพย์สินอื่นมาเป็นปัจจัยการผลิต เช่น เงินสด โรงงานและเครื่องจักร

3) **ทุนสังคม** หมายถึง ผลกระทบของความสัมพันธ์ในอดีตที่มีต่อระบบเครือญาติและการควบคุมของสังคม ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมด้วยตนเอง ระหว่างองค์กรกับองค์กร ระหว่างคนกับองค์กรต่าง ๆ และระบบเครือญาติ ทุนสังคมเปรียบเสมือนตัวเชื่อมประสานให้สังคมแนบแน่นอยู่ด้วยกันได้ เช่น ความสามัคคี การให้ความเคารพผู้เฒ่าผู้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นต้น

4) **ทุนมนุษย์** หมายถึง การบริโภคในอดีต ประสพการณ์ ภูมิปัญญา คุณธรรม และทักษะ ที่มีต่อความเป็นอยู่ในอนาคต เช่น ภูมิปัญญาเกี่ยวกับสมุนไพร การนวดไทย ศิลปะการป้องกันตัว เป็นต้น

กองทุน หมายถึง แหล่งรวมทุนและทรัพยากร เช่น เงิน สัตว์ พืช ปัจจัยการผลิต วัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถนำไปใช้หมุนเวียนในกลุ่มหรือชุมชน เพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข :3)

กองทุนเพื่อการเกษตร คือ การนำกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพย์สินที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ เงินสด ปัจจัยการผลิต เครื่องจักร โรงสี ลานตากผลผลิต ภูมิปัญญา ประสพการณ์ มารวมกัน แล้วมีการบริหารจัดการโดยองค์กรเกษตรกรเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเกษตรกรในองค์กรเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข : 5)

องค์กรเกษตรกร หมายถึง กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรต่าง ๆ มีความคิดที่จะมีการดำเนินกิจกรรม กองทุนเพื่อการเกษตรเพื่อบริการสมาชิกเพิ่มเติมจากกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีการดำเนินการในองค์กรเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546 ข: 9)

ดังนั้น กองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รวมอยู่ในความหมายกองทุนเพื่อการเกษตร ในองค์กรเกษตรกรด้วย ซึ่งหมายถึง การนำกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพย์สินที่กลุ่มสร้างขึ้น ได้แก่ เงินสด ปัจจัยการผลิต เครื่องจักร โรงสี ลานตากผลผลิต ภูมิปัญญา

ประสบการณ์ มารวมกันแล้วมีการบริหารจัดการ โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการ และสมาชิก เพื่อบริการให้แก่สมาชิกกลุ่ม นำไปใช้ในกิจกรรมตามวัตถุประสงค์

2.3 ความสำคัญของกองทุน

กองทุนมีความสำคัญต่อคนในชุมชนหลายประการ (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข : 4) คือ

2.3.1 ส่งเสริมพัฒนาอาชีพในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะคนส่วนใหญ่ในชนบทประกอบอาชีพการเกษตรหรือเกี่ยวเนื่องกับการเกษตร ซึ่งการประกอบอาชีพต้องมีทุนที่จะนำมาใช้ซื้อปัจจัยการผลิต จ้างแรงงานการเกษตร เป็นต้น

2.3.2 บรรเทาเหตุฉุกเฉินหรือความจำเป็นเร่งด่วน คนในชุมชนอาจจะประสบเหตุฉุกเฉิน เช่น เจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ หากคนในชุมชนมีกองทุนก็สามารถบรรเทาความเดือดร้อนในชุมชนได้

2.3.3 เกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการกองทุน การดำเนินงานกองทุนต้องมีความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารเงิน การบริหารคน การจัดทำบัญชี เป็นต้น เมื่อมีการดำเนินการกองทุนก็จะเกิดการเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการผู้ดูแลกองทุน

2.4 ที่มาของกองทุนเพื่อการเกษตรในองค์กรเกษตรกร

กองทุนเพื่อการเกษตรในองค์กรเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข :5) มีที่มา 2 ลักษณะ คือ

2.4.1 กองทุนที่เกิดขึ้นโดยเกษตรกร เมื่อเกษตรกรในท้องถิ่นหรือองค์กรเกษตรกรมีการตระหนักถึงปัญหาเรื่องทุน อาจารย์เริ่มจัดตั้งกองทุนขึ้น โดยการระดมหุ้นเป็นเงินทุนจำนวนหนึ่งจากสมาชิก กำหนดระเบียบ กฎ กติกาในการใช้เงินทุนนั้นให้กระจายไปในหมู่สมาชิก และคัดเลือกสมาชิกที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ และมีคุณธรรม เป็นกรรมการเข้ามาบริหารจัดการเงินกองทุนนั้น ตัวอย่าง คือ ธนาคารหมู่บ้าน เงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มเกษตรกร กองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.4.2 กองทุนที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาของส่วนราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยปกติโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพของหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ มักจะมีการสนับสนุนเงินหรือวัสดุปัจจัยการดำเนินงานในลักษณะให้เปล่าแก่เกษตรกรในชุมชน เพื่อให้เกษตรกรช่วยปฏิบัติโครงการหรือกิจกรรมนั้น ๆ ทุนสนับสนุนที่จัดให้แก่เกษตรกรสามารถนำมาเป็นทุนริเริ่มดำเนินการในรูปแบบของกองทุน โดยเตรียมกลุ่มเป้าหมายให้เข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินงานในลักษณะกองทุน เช่น กองทุนอาหารหมู่บ้าน กองทุนเมล็ดพันธุ์พืช กองทุนแปรรูปผลผลิตเกษตร กองทุน

ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เป็นต้น กองทุนเหล่านี้มีการดำเนินการในกลุ่มส่งเสริมการเกษตรหลายกลุ่มซึ่งได้ผลเป็นอย่างดีและยังมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.5 ขั้นตอนในการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนเพื่อการเกษตรขององค์กรเกษตรกร

กองทุนขององค์กรเกษตรกร นอกจากเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อลดปัญหาเรื่องทุนโครงการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรแล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้การบริหารจัดการเงินอีกด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ อย่างไรก็ตามหากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดที่จะส่งเสริมหรือสนับสนุนให้องค์กรเกษตรกรมีการจัดตั้งกองทุนตามลักษณะดังกล่าวมาข้างต้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้น (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข:7) ดังนี้

2.5.1 สร้างความเข้าใจร่วมกันของเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่จะต้องเผยแพร่แนวความคิดของกองทุนให้เกษตรกรของกลุ่มเป้าหมายเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นที่เกษตรกรต้องร่วมกันจัดหาให้ได้มาซึ่งกองทุนของเกษตรกรเอง เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืน เจ้าหน้าที่ไม่ควรอ้างหรือกล่าวกับเกษตรกรว่า “ราชการมีนโยบายจัดตั้งกองทุน” เพราะนั่นคือสิ่งที่เกษตรกรจะเข้าใจว่า คืองานของราชการ แต่เจ้าหน้าที่จะต้องกระตุ้นให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของกองทุน ตลอดจนสร้างจิตสำนึกร่วมกันแก่เกษตรกรในการเป็นเจ้าของกองทุน

2.5.2 แนะนำให้คำปรึกษาการกำหนดกฎเกณฑ์กองทุน เมื่อเกษตรกรในกลุ่มตัดสินใจที่จะตั้งกองทุน เจ้าหน้าที่ควรแนะนำให้เกษตรกรได้วางกำหนดกฎเกณฑ์ของการดำเนินงานกองทุน ซึ่งเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันให้แก่เกษตรกรในการบริหารจัดการกองทุนของกลุ่ม เช่น

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของกองทุน จะใช้เพื่ออะไร ซึ่งในครั้งแรกวัตถุประสงค์ไม่ควรมีมาก แต่เมื่อกองทุนมีความมั่นคงกลุ่มอาจขยายวัตถุประสงค์เพิ่มเติมอีกก็ได้
- 2) การบริหารกองทุน จะทำอย่างไร มีการตั้งกรรมการบริหารกองทุนอย่างไร มีแผนการดำเนินงานของกองทุนหรือไม่ เงื่อนไขในการสนับสนุนสมาชิก เช่น สนับสนุนในรูปแบบเงินยืม เงินกู้ การคิดดอกเบี้ยเงินกู้ ระยะเวลาการกู้ยืม การส่งคืนเงินกู้ ใครมีสิทธิมาใช้บริการกองทุนบ้าง จะมีการระดมทุนจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติมหรือไม่อย่างไร การเก็บรักษาเงินมอบใครรับผิดชอบ จะเก็บไว้ที่ไหน การจัดทำบัญชีกองทุน ในกรณีที่กลุ่มมีการระดมทุนโดยสมาชิกร่วมลงทุนเพิ่มเติม มีการจัดสรรผลประโยชน์แต่ละปีเป็นสัดส่วนเท่าใด

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ควรเสนอแนะให้คณะกรรมการบริหารกองทุนพิจารณา นำโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาของส่วนราชการหรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่มาส่งเสริมพัฒนาอาชีพในชุมชนหรือในกลุ่มมาเข้าเป็นกองทุนเพื่อการเกษตร หลักการดำเนินงานกองทุนที่ควรยึดไว้ คือ

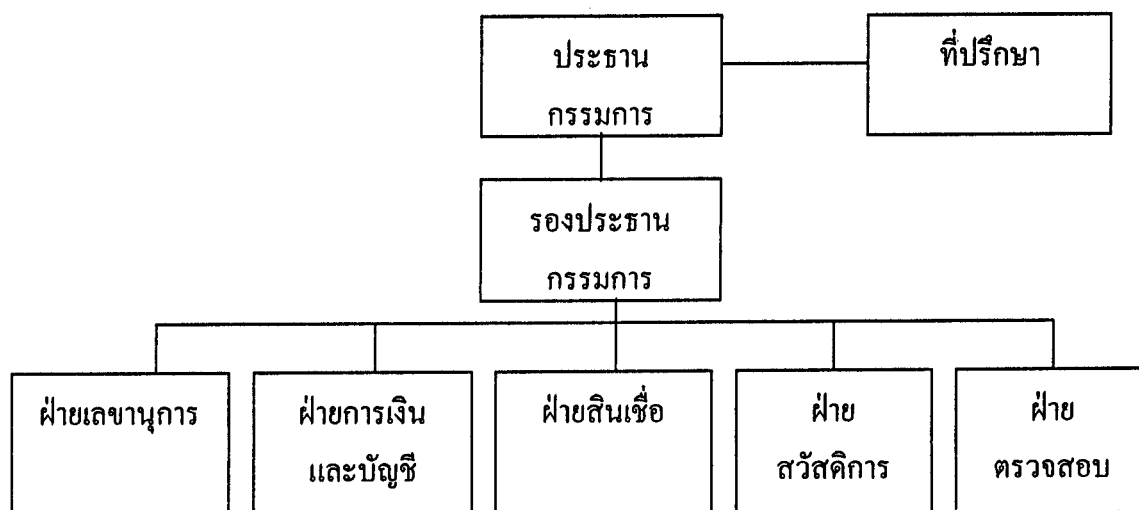
จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่สมาชิกได้รับให้มากที่สุด ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้กองทุนขององค์กรเกษตรมีความยั่งยืนอยู่กับองค์กรเกษตรต่อไป

2.5.3 ให้ความรู้ด้านการบริหารและจัดการด้านการเงิน เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ด้านการบริหารและจัดการด้านการเงินในกระบวนการบริหารกองทุนของเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องหมั่นเยี่ยมเยียนกลุ่ม ถ้าพบว่ากลุ่มมีปัญหาในการดำเนินงานกองทุน ควรแนะนำให้ความรู้กับคณะกรรมการบริหาร โดยติดต่อวิทยากรในท้องถิ่นหรือศึกษาเรียนรู้จากแหล่งความรู้ในพื้นที่ โดยเฉพาะการจัดทำบัญชีเงินยืมหรือสัญญาต่าง ๆ ทั้งนี้ รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องด้วย ตลอดจนหากกองทุนเติบโตขึ้น ควรพิจารณาเสนอแนะถึงการขยายวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากกองทุนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.4 การติดตามนิเทศงาน และการประเมินผล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรติดตาม นิเทศงาน และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมกองทุนให้เหมาะสมตามสถานการณ์และพื้นที่ต่อไป

2.6 โครงสร้างการบริหารกองทุนเพื่อการเกษตร

การบริหารกองทุนเพื่อการเกษตรจะมีโครงสร้างคณะกรรมการบริหารจำนวนเท่าใด แผนกและฝ่ายใดบ้างก็ให้เป็นไปตามมติที่ประชุมองค์กรตามความเหมาะสมของแต่ละองค์กร องค์กรเกษตรที่มีสมาชิกมาก โครงสร้างคณะกรรมการบริหารอาจต้องเพิ่มขึ้น หรือมีผู้ช่วยในแต่ละฝ่าย องค์กรเกษตรที่มีสมาชิกน้อยอาจลดโครงสร้างคณะกรรมการบริหาร โดยบางฝ่ายอาจทำงานหลายหน้าที่ควบคู่กันไป ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารกองทุนเพื่อการเกษตร

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2546) เอกสารวิชาการการดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตร หน้า10

2.7 บทบาทของคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข:11) มีดังนี้

- 1) ประธานกรรมการ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตร การแก้ไขปัญหาการบริหารกองทุน
- 2) รองประธานกรรมการ ทำหน้าที่ช่วยอำนวยความสะดวกดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตร การแก้ไขปัญหาการบริหารกองทุน และทำหน้าที่แทนประธานกรณีที่ประธานติดภารกิจ
- 3) ฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ชี้แจง เชิญชวนสมาชิกองค์กรเกษตรกรเป็นสมาชิกกองทุนเพื่อการเกษตร และเผยแพร่ข่าวสารผลงานที่เกี่ยวกับกองทุน จัดเตรียมสถานที่ประชุม ดือนรับ ดูแลผู้เข้าประชุม จัดเตรียมการประชุม ออกจดหมายเชิญคณะกรรมการกองทุนประชุม และบันทึกการประชุม
- 4) ฝ่ายการเงินและบัญชี ทำหน้าที่รับ-จ่ายเงินกองทุน ค่าธรรมเนียมแรกเข้ารับค่าหุ้น จ่ายเงินปันผล จ่ายเงินคืนเชื่อให้สมาชิก จัดทำงบดุลในแต่ละเดือนเพื่อแจ้งให้ประธานหรือรองประธานลงนาม ทำหน้าที่เปิดบัญชีฝากเงินแก่สมาชิกที่ประสงค์จะฝากเงินเข้ากองทุนขององค์กรเกษตรกร จัดทำทะเบียนผู้ถือหุ้น และลงรายการในทะเบียนชื่อผู้ฝากเงินรายบุคคล เงินหุ้นสะสมทรัพย์สินให้ครบถ้วนในสมุดกองทุน และคืนสมุดกองทุนให้สมาชิกเก็บไว้ จัดทำบัญชีเงินสดแสดงรายรับ - จ่าย ทุกวันให้เป็นปัจจุบัน
- 5) ฝ่ายสินเชื่อ ทำหน้าที่กลั่นกรองพิจารณาการกู้เงินของสมาชิกแล้วนำเข้าพิจารณาของคณะกรรมการบริหารกองทุน สอดส่อง ดูแล ติดตาม ความเคลื่อนไหวของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน
- 6) ฝ่ายสวัสดิการ ทำหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือสมาชิกในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการประกอบอาชีพ เช่น ด้านฌาปนกิจสงเคราะห์ ด้านการศึกษา การเจ็บป่วย การประสพภัย เป็นต้น และทำหน้าที่พิจารณาพัฒนาสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้วิชาการและความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการประกอบอาชีพและการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น
- 7) ฝ่ายตรวจสอบ ทำหน้าที่ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงิน บัญชี ทะเบียนกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ ของกองทุน

2.8 ระเบียบและกิจกรรมกองทุนเพื่อการเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ข:12)

การดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตรในองค์กรเกษตรกร ต้องมีระเบียบข้อบังคับของกองทุนเพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานและการบริหารกองทุนเพื่อการเกษตร ซึ่งระเบียบและข้อบังคับของกองทุน ควรจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้

2.8.1 คณะกรรมการบริหารกองทุน

- 1) การสรรหาคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อการเกษตร ควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีความสามารถ เสียสละ ริเริ่ม สร้างสรรค์
- 2) กำหนดการประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุน จะต้องมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารการดำเนินงานกองทุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการพัฒนากองทุน การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีข้อตกลงร่วมกันว่าจะประชุมวันใดของเดือน จะประชุมกี่ครั้งต่อเดือน การประชุมคณะกรรมการต้องเกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการ จึงถือว่าครบองค์ ทั้งนี้ฝ่ายเลขานุการต้องมีหนังสือเชิญคณะกรรมการบริหารกองทุนเข้าร่วมประชุม รวมทั้งกำหนดวาระการประชุมให้ด้วย
- 3) กำหนดวันทำการคณะกรรมการบริหารกองทุนให้ชัดเจนว่าจะทำการวันใดบ้างของเดือน เดือนละกี่วัน เพื่อให้สมาชิกมาติดต่อในวันทำการ ทั้งนี้การกำหนดวันทำการควรให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดด้วย
- 4) กำหนดค่าตอบแทนคณะกรรมการบริหารกองทุน ควรให้มีค่าตอบแทนคณะกรรมการบริหารกองทุนและเจ้าหน้าที่ที่มาปฏิบัติงาน โดยกำหนดว่าจะให้เท่าใดต่อการทำงานในแต่ละครั้งในวันทำการของคณะกรรมการ
- 5) วาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคณะกรรมการบริหารกองทุนและเจ้าหน้าที่ที่มาปฏิบัติงานคราวละ 2 ปี แล้วมีการสรรหากันใหม่ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมและเรียนรู้การบริหารจัดการกองทุน

2.8.2 สมาชิกกองทุน

สมาชิกกองทุนเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมกองทุน ควรมีการช่วยกันกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะเป็นสมาชิกกองทุน รวมทั้งการแบ่งประเภทของสมาชิก เช่น สมาชิกประเภทสามัญ สมาชิกประเภทวิสามัญ สมาชิกประเภทกิตติมศักดิ์

2.8.3 การระดมทุน

เมื่อมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการเกษตรขึ้นในองค์กรเกษตรกรแล้ว ควรมีการขยายกองทุนให้กองทุนเติบโตขึ้น เพื่อจะได้สามารถบริการสมาชิกได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นในการขยายกองทุนให้เติบโตขึ้นควรมีการระดมทุนจากสมาชิกเพื่อมาเข้ากองทุน ซึ่งสามารถดำเนินงานได้ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้สมาชิกองค์กรเกษตรกรมีการออมเงิน ซึ่งนอกจากเป็นการสร้างนิสัยการออมแก่สมาชิกองค์กร และฝึกให้สมาชิกมีวินัยทางการเงินแล้ว ยังเป็นการนำเงินของ

สมาชิกมาร่วมกัน หากมีการออมมากจำนวนกองทุนก็มีมาก สามารถนำมาหมุนเวียนบริการสมาชิกได้มากขึ้น โดยการดำเนินงานให้สมาชิกมีการออมนั้น คณะกรรมการบริหารกองทุนจัดจะประชุมสมาชิกกองทุนเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันว่า จะมีการออมอย่างสม่ำเสมอเดือนละเท่าไร ทุกวันที่เท่าไร เงินออมจากสมาชิกจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และผลตอบแทนที่สมาชิกจะได้รับจากการออมเงินอย่างไร

2) ระดมทุนจากเงินค่าหุ้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกองทุนควรมีการกำหนดเก็บเงินจากสมาชิก ดังนี้

(1) ค่าลงทะเบียนแรกเข้าเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน จะเก็บจำนวนเท่าใดให้เป็นไปตามมติที่ประชุมสมาชิก

(2) หุ้นกองทุน โดยกำหนดราคาหุ้นแล้วให้สมาชิกกองทุนแต่ละคนชำระเงินค่าหุ้นตามจำนวนที่ต้องการ และกำหนดให้สมาชิกมีการเพิ่มหุ้นกองทุน อาจจะเป็นปีละ 1 ครั้ง หรือปีละ 2 ครั้ง ทั้งนี้ต้องกำหนดว่าสมาชิกแต่ละคนจะมีหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 50 ของเงินหุ้นทั้งหมด เงินออมจากเงินค่าหุ้นห้ามถอนออก จะคืนให้สมาชิกต่อเมื่อสมาชิกลาออกจากสมาชิกกองทุน

(3) นอกจากนี้อาจมีการระดมหุ้นเฉพาะกิจเพิ่มเติมอีก เช่น หุ้นฌาปนกิจสำหรับช่วยเหลือเกี่ยวกับการตาย หุ้นสงเคราะห์เกี่ยวกับประสบภัยต่าง ๆ เป็นต้น

3) โครงการ/กิจกรรมพัฒนาอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน เมื่อได้รับงบประมาณหรือวัสดุอุปกรณ์มาแล้ว หากสมาชิกคนใดนำไปดำเนินการก็ควรมีการเรียกคืนเข้ากองทุน ไม่ควรเป็นการให้เปล่า ๆ การคืนมาที่กองทุน อาจคืนในรูปวัสดุอุปกรณ์ หรือเงินตามมูลค่าวัสดุอุปกรณ์ที่นำไปดำเนินการ

4) กรณีที่การระดมทุนการระดมทุนขององค์กรเกษตรกรรมยังมีไม่มากนัก แต่สมาชิกหลายรายมีความต้องการเงินทุนไปใช้ในการประกอบอาชีพเป็นจำนวนมากกว่ากองทุนที่มีอยู่ เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่ากิจกรรมที่สมาชิกนำเงินไปดำเนินการจะเกิดประโยชน์ต่อสมาชิกและท้องถิ่น อาจมีการหาเงินทุนเพิ่มเติมจากแหล่งเงินทุนที่คิดดอกเบี้ยต่ำ เช่น แหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐที่มีการให้กู้ยืม หรือธนาคารที่ให้การสนับสนุนองค์กรเกษตรกรรม ทั้งนี้ คณะกรรมการควรศึกษาเงื่อนไข หลักเกณฑ์ การให้กู้ยืมของแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เพื่อจะได้เลือกแหล่งเงินทุนที่คำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเกษตรกรรมมากที่สุด

2.8.4 การให้สินเชื่อ

เมื่อองค์กรเกษตรกรรมมีกิจกรรมดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตร และสามารถระดมทุนจากสมาชิกได้แล้ว รวมทั้งนำกิจกรรม/โครงการ พัฒนาอาชีพจากหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนมาเข้ากองทุนเพื่อการเกษตร องค์กรเกษตรกรรมควรมีการบริหารกองทุนให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ กิจกรรมหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกมากคือ การให้สมาชิกยืมเงินจากกองทุนไปใช้สำหรับเป็นทุนในการประกอบอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เกิดรายได้ต่อครอบครัว นอกจากนี้หากสมาชิกมีเรื่องเดือดร้อนเร่งด่วน เช่น ประสบภัยธรรมชาติ เจ็บป่วย ประสบอุบัติเหตุ สามารถกู้เงินจากกองทุนได้ สมาชิกกองทุนควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อช่วยกันกำหนดว่าจะมีการให้สินเชื่อที่ประเภท แต่ละประเภทจะให้กู้ได้ไม่เกินเท่าใด ต้องชำระคืนภายในกี่เดือน จะคิดดอกเบี้ยเท่าใด ทั้งนี้การชำระคืนทั้งหมดทั้งต้นและดอกเบี้ย จะมีสิทธิกู้ใหม่ได้

สำหรับการให้สินเชื่อหรือให้สมาชิกกู้ยืม อาจแบ่งเป็น 3 ประเภท โดยใช้ระยะเวลาการกู้และการชำระเป็นตัวกำหนด เช่น

ประเภทที่ 1 กู้ระยะสั้น กู้ได้รายละเอียดไม่เกิน 5,000 บาท ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 6 เดือน

ประเภทที่ 2 กู้ระยะปานกลาง กู้ได้รายละเอียดไม่เกิน 10,000 บาท ชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายใน 6 เดือน

ประเภทที่ 3 กู้ระยะยาว กู้ได้รายละเอียดไม่เกิน 20,000 บาทชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ภายใน 20 เดือน

การกำหนดวงเงินกู้แต่ละประเภทและระยะเวลาการชำระคืน ปรับเปลี่ยนตามความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่และเงินทุนที่มีอยู่

นอกจากกำหนดประเภทการกู้ยืมตามระยะการกู้ และการชำระคืน องค์กรเกษตรกรรมอาจมีการกำหนดประเภทการกู้ยืมตามวัตถุประสงค์และเหตุผลการกู้ยืม เช่น ประเภทเงินกู้สามัญ เป็นการกู้เงินนำไปประกอบอาชีพต่าง ๆ และประเภทเงินกู้ฉุกเฉิน เป็นการกู้เงินเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน เช่น ประสบอุบัติเหตุ ประสบภัยต่าง ๆ

ในการให้สินเชื่อหรือให้สมาชิกกู้ยืมเงิน นอกจากกำหนดประเภทการให้กู้ยืมแล้ว อัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาคืนเงินแล้ว ต้องกำหนดระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การส่งใบคำขอกู้ การจัดทำสัญญากู้เงิน การทำสัญญาค้ำประกัน สมาชิกที่จะกู้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนไม่ต่ำกว่า 6 เดือน สมาชิกส่งคำขอกู้ต่อคณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อภายในเวลาที่กำหนด คณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อพิจารณาเสนอคณะกรรมการบริหารอนุมัติ เมื่ออนุมัติแล้วคณะกรรมการฝ่ายสินเชื่อแจ้ง

สมาชิกที่ขอกู้เงินเพื่อทำสัญญาขี้มเงิน และสัญญาค้ำประกัน และการค้ำประกัน โดยถ้าผู้กู้เท่ากับมูลค่าหุ้นที่ตนเองมีอยู่ ไม่ต้องมีสมาชิกคนอื่นค้ำประกัน ถ้าหากผู้กู้เกินมูลค่าหุ้นต้องให้สมาชิกในกลุ่มค้ำประกัน 2 คน

2.8.5 การบริหารการเงิน

การดำเนินงานของกองทุน ต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารการเงินในเรื่องต่อไปนี้

1) การเก็บรักษาเงิน มีการแต่งตั้งกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน เปิดบัญชีกองทุนในการเบิกจ่ายเงินต้องลงลายมือชื่อทั้ง 3 คน ต้องกำหนดว่าจะมีเงินสำหรับทรองจ่ายในการบริการสมาชิกจำนวนเท่าใด เงินที่เกินกว่านั้นต้องนำฝาก ณ ธนาคารแห่งใดแห่งหนึ่งภายในระยะเวลาที่ตกลงกันในกลุ่ม อาจเป็น 3 วัน หรือ 5 วัน เป็นต้น

2) จัดทำบัญชีการเงินขององค์กร ต้องมีการทำบัญชีการเงิน บัญชีการใช้จ่ายให้เป็นปัจจุบัน เมื่อถึงวันสิ้นปีของทุกปี คณะกรรมการส่งบุคคลให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบก่อนมีการประชุมใหญ่

3) คณะกรรมการรายงานการใช้จ่ายเงินและงบดุลขององค์กรให้สมาชิกทราบในวันประชุมใหญ่

4) การจัดสรรผลกำไรจากกองทุน คณะกรรมการต้องกำหนดเป็นหลักการในเบื้องต้นว่าจะใช้จ่ายเรื่องต่าง ๆ เป็นสัดส่วนเท่าใด เช่น

- ปันผลให้สมาชิกตามจำนวนหุ้น ร้อยละ 60
- ค่าตอบแทนคณะกรรมการ ร้อยละ 15
- ทุนสำรองของกองทุนองค์กร ร้อยละ 10
- เป็นกองทุนสวัสดิการของสมาชิก ร้อยละ 10
- เป็นกองทุนสาธารณะประโยชน์ ร้อยละ 5

2.8.6 การเรียนรู้

1) องค์กรเกษตรกรเมื่อจะดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับกองทุนแล้ว คณะกรรมการบริหารกองทุนต้องเรียนรู้ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยอาจไปศึกษาดูงานองค์กรที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนองค์กรเกษตรกรอื่น ๆ ที่ประสบผลสำเร็จ หรือเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการกองทุน

2) คณะกรรมการบริหารกองทุนควรมีกิจกรรมพัฒนาสมาชิก โดยจัดเวทีเรียนรู้หรือศึกษาดูงาน ทั้งด้านอาชีพการเกษตร การทำธุรกิจ การพัฒนาองค์กร ตามความต้องการของสมาชิกและความจำเป็นในการพัฒนา

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3.1 ความหมาย

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ใช้แนวทางการดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตรเป็นแนวทางการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยปรับแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม สภาพแวดล้อมในชุมชน และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

กรมส่งเสริมการเกษตร (2539:2) ให้ความหมายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ สตรีที่ทำงานในภาคเกษตร มีความสนใจและตั้งใจรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่และประกอบอาชีพเกษตร โดยยึดมั่นอุทิศตนช่วยเหลือกลุ่ม และเพื่อสมาชิกด้วยความเสียสละ เพื่อให้ครอบครัวและสังคมเกษตรกร มีความมั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถพึ่งพาตนเองได้

พิงพิศ คุลยพัชร (2530:155) ให้ความหมายกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ภรรยาหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกร ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี และพ้นจากการเป็นสมาชิกยุวเกษตรกร มารวมตัวกันในด้านความคิด กำลังกาย กำลังทรัพยากรและจิตใจ เพื่อรวมกันทำงานช่วยกันแก้ไขปัญหา และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรในด้านเกษตรกรรมและความเป็นอยู่ ให้มีรายได้ดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความมั่นคงของชีวิตครอบครัว อันเป็นกำลังสำคัญในการช่วยพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่จัดตั้งอยู่นั้น ไม่ได้เป็นนิติบุคคลเหมือนกลุ่มเกษตรกร แต่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร

3.2 หลักการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ก:1) ได้แก่

- 3.2.1 เป็นองค์กรของเกษตรกรเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3.2.2 เป็นแหล่งความรู้เพื่อพัฒนาสมาชิกให้สามารถพึ่งพาตนเอง
- 3.2.3 ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ เน้นการทำงานเป็นทีม
- 3.2.4 มีการกำหนดระเบียบกติกาในการดำเนินงาน ตามระบอบประชาธิปไตยโดยสมาชิกเพื่อสมาชิก
- 3.2.5 สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจแก้ไขปัญหา และร่วมรับผลประโยชน์

3.3 วัตถุประสงค์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ก: 2) ได้แก่

- 3.3.1 เป็นแหล่งและถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตร ให้แก่สมาชิก

3.3.2 ดำเนินกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจพอเพียง ไปจนถึงวิสาหกิจชุมชน

3.3.3 ช่วยเหลือสมาชิกให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม

3.3.4 เสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพให้สมาชิกมีรายได้ และปรับปรุงความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น

3.4 การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ก:3) มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อขอรับความรู้แนวทางการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3.4.2 หาโอกาสพูดคุยกันเองถึงปัญหาและความสนใจที่แต่ละคนมีอยู่

3.4.3 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ และแรงจูงใจให้เข้าร่วมกลุ่มโดยสมัครใจ

3.4.4 นัดประชุมผู้ที่มีปัญหา และความสนใจร่วมกัน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ โดยทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมดำเนินการ

3.4.5 ร่วมคัดเลือกผู้นำกลุ่ม 1 - 3 คน ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวประสานงานระหว่างกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หน่วยงานราชการ และเอกชน

3.4.6 ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการทำงานกลุ่ม และระดมทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์

3.4.7 ผู้นำกลุ่มแจกใบสมัคร แนะนำการกรอกใบสมัคร กำหนดส่งคืนพร้อมนัดวันประชุมเพื่อการจัดตั้งกลุ่มต่อไป

3.5 โครงสร้างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ก:5) ประกอบด้วย

3.5.1 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประกอบด้วย 5 ตำแหน่งคือ ประธานกรรมการ รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และประชาสัมพันธ์ มีบทบาทหน้าที่ในการกระจายข่าวสารไปสู่สมาชิก เป็นแกนนำกำหนดแผนงานโครงการของกลุ่มในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสมาชิก เป็นผู้แทนของกลุ่มในการนำเสนอปัญหาความต้องการของสมาชิก ประสานงานกับภาครัฐและเอกชน สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนและเพิ่มเงินทุนเพื่อพัฒนา กิจกรรมของกลุ่ม ตลอดจนส่งเสริมด้านการตลาด เสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกด้วยกันกับหน่วยงานราชการและบุคคลภายนอก ดำเนินงานให้มีข้อตกลงของกลุ่ม และส่งเสริมให้สมาชิกปฏิบัติตาม และให้เป็นไปตามนโยบายของราชการ

3.5.2 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีบทบาทให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

3.5.3 ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีบทบาทให้คำปรึกษาแนะนำแก่คณะกรรมการกลุ่ม และช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมของสมาชิก

3.6 บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546 ก:8) รวม 3 ด้าน ดังนี้

3.6.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ช่วยผลักดันนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ พัฒนาสินค้าเกษตรจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นตัวจักรสำคัญในการระดมทุน และบริหารจัดการกองทุนท้องถิ่น

3.6.2 ด้านสังคม มีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยใช้กลไกกลไกศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และสภากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มประสิทธิภาพการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการกลุ่มแก่ผู้นำกลุ่มและสมาชิก

3.6.3 ด้านวิชาการ เป็นแกนนำในการรับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตรแก่สมาชิกครอบครัวและชุมชน นำการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค

3.7 เป้าหมายการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546 ก:11) กำหนดไว้ดังนี้

3.7.1 เกิดการพัฒนาเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มสามารถบริหารตนเองได้อย่างดี สร้างและพัฒนาผู้นำและวิทยากรท้องถิ่น พัฒนาครัวเรือนและการบริหารบ้านเรือน พัฒนารากฐานระบอบประชาธิปไตย

3.7.2 เกิดการพัฒนาอาชีพภายในชุมชน ได้แก่ สร้างงานในชุมชนและป้องกันการย้ายถิ่นฐาน พัฒนารายได้ภาคเกษตรให้สม่ำเสมอและเพิ่มขึ้น พัฒนาการประกอบอาชีพการเกษตรสู่ธุรกิจและวิสาหกิจชุมชน

3.7.3 เกิดการพัฒนาการบริหารเงินทุนชุมชน โดยชุมชน ได้แก่ มีการออมและระดมทุนภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ พัฒนากองทุนชุมชนให้เชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน เกิดการคืนกำไรสู่ชุมชน และนำไปสู่การจัดการทรัพยากรอื่น ๆ อย่างมีคุณค่ามากขึ้น

3.7.4 เกิดการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รักษาและจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างเป็นระบบ พัฒนาสีเขียวที่สัมพันธ์กับความเป็นอยู่ ลดมลพิษในชุมชน และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานต่าง ๆ อย่างสมดุล

3.7.5 เกิดการพัฒนาอนามัยชุมชนที่ดี ได้แก่ ให้สุขภาพดีถ้วนหน้า รักษา สุขาภิบาลชุมชน บำบัดตนให้พ้นโรคภัย และประหยัดปัจจัยในการรักษา

3.8 ประโยชน์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (กรมส่งเสริมการเกษตร 2546ก:2) มีดังนี้

3.8.1 ช่วยให้แม่บ้านเกษตรกรเรียนรู้จากกันและกัน และได้รับความรู้จาก เจ้าหน้าที่ในการจัดงานบ้านและงานอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8.2 ช่วยการตัดสินใจของแม่บ้านเกษตรกร สามารถวางแผนงานกิจกรรม ได้ผลดีกว่าเดิม

3.8.3 ช่วยให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเข้าถึงบริการ ของรัฐและเข้าร่วมงานพัฒนาอย่างเสมอภาค

3.8.4 ช่วยเหลือกันในการแก้ไขปัญหาและปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิก โดยอาศัยพลังกลุ่ม

3.8.5 ได้รับความเชื่อถือจากองค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน ในฐานะองค์กร ตัวแทนของแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าโดยลำพัง

4 การดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

4.1 ความเป็นมาของกองทุน

อำเภอเมืองตาก ส่งเสริมและสนับสนุนให้สตรีในภาคเกษตร และภาคอื่น ๆ รวมตัวกันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2523 ในระยะแรกการจัดตั้งกลุ่มดำเนินการ โดย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปจัดตั้ง มีการระดมเกษตรกรให้เข้ามาประชุมร่วมกัน ชี้แจง วัตถุประสงค์ และข้อดีของการรวมกลุ่ม พร้อมดำเนินการขึ้นทะเบียนไว้ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมส่งเสริมการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว เกษตรกรให้ดีขึ้นเท่านั้น จึงรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ส่วนใหญ่ดำเนินงานในช่วงเวลาสั้น ๆ เพราะ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เข้าใจการรวมกลุ่มและให้ความร่วมมือน้อย การดำเนินงานไม่ตอบสนองความ ต้องการของสมาชิกอย่างแท้จริง จนกระทั่ง ปี พ.ศ.2536 – 2546 จังหวัดมีเป้าหมายในการพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยการสนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก มูลค่า 1,800,000 บาท และโครงการแปร รูปผลผลิตเกษตร 800,000 บาท โดยให้กลุ่มบริหารจัดการเป็นกองทุนหมุนเวียนและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการใช้เงินกองทุน เพื่อนำไปพัฒนาอาชีพของตนเอง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2549 อำเภอ

เมืองตาก มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ดำเนินงานกองทุน จำนวน 65 กลุ่ม สมาชิก 1,680 คน มีเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมด 5,421,989 บาท (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก 2549:1)

กองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก มีการดำเนินการที่ต่อเนื่องเป็นรูปธรรม มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ ที่ชัดเจน สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน จึงเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาอาชีพการเกษตรทุก ๆ ด้าน สำนักงานเกษตรอำเภอมีนโยบายสนับสนุนโครงการทุกโครงการผ่านองค์กรกลุ่ม และดำเนินการบริหารเป็นกองทุนหมุนเวียน

4.2 แหล่งที่มาของกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก(2543:23) ให้ความสำคัญการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยน่านโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ให้การสนับสนุนงบประมาณโครงการ/กิจกรรม ต่าง ๆ ผ่านกลุ่มสถาบันเกษตรกร โดยให้กลุ่มสถาบันเกษตรกรดำเนินการเป็นกองทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ได้รับการสนับสนุนโครงการ/กิจกรรม จากภาครัฐและเอกชน ดังต่อไปนี้

4.2.1 กองทุนจากโครงการพิเศษตามข้อเสนอของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก ระหว่าง ปี พ.ศ. 2539 – 2542 รวม 65 กลุ่ม โดยสนับสนุนเป็นปัจจัยการผลิต (ปุ๋ยเคมีหรือเมล็ดพันธุ์พืช) ให้สมาชิกกลุ่มยืมไปใช้ในกิจกรรมในไร่นาหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วส่งคืนให้กลุ่มเป็นเงินสด ตามเงื่อนไขข้อตกลงที่แต่ละกลุ่มกำหนด

4.2.2 โครงการแปรรูปผลผลิตเกษตร โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเกษตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร ระหว่างปี พ.ศ. 2536 – 2542 รวม 10 กลุ่ม

4.2.3 กองทุนเพื่อพัฒนาอาชีพแก่ประชาชน จากกรมประชาสงเคราะห์ ระหว่างปี พ.ศ. 2541 – 2542

4.2.4 กองทุนอาหารหมู่บ้าน

4.2.5 โครงการเงินออมเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษามหาราชา

4.2.6 จากการระดมหุ้นของสมาชิกกลุ่ม

4.2.7 จากผลกำไรจากการดำเนินกิจกรรมกองทุน

4.3 ลักษณะการดำเนินงานกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก (สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก 2543:22) ได้แก่

4.3.1 การสนับสนุนกิจกรรม/งานโครงการต่าง ๆ ทุกโครงการให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มจะต้องดำเนินการในรูปของกองทุนหมุนเวียนในกลุ่ม

4.3.2 ปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่เป็นข้อจำกัดในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และสนองตอบความต้องการของสมาชิกในกลุ่มอย่างสูงสุด

4.3.3 ลดความยากจนในความคิดของสมาชิกกลุ่ม โดยการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับตำบล อำเภอ เครือธุรกิจ ข้อมูลข่าวสาร

4.3.4 ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อผนึกกำลังพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม

4.3.5 พัฒนาศักยภาพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา

4.3.6 ให้ความสำคัญกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไข การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามความสามารถ

4.3.7 กำหนดให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นกลุ่มเป้าหมายในแผนเยี่ยมของนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล เพื่อติดตามแนะนำและให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเมื่อเกิดปัญหา

4.4 กฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

(สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก 2547: 1-9)

เมื่อมีการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากไปได้ในระยะเวลาหนึ่งพบว่ากลุ่มยังขาดทิศทางหรือแนวทางในการบริหารงานกลุ่มให้เป็นระบบ สำนักงานเกษตรอำเภอจึงร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ จัดประชุมสัมมนาการจัดวางแนวทางการดำเนินการกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้แต่ละกลุ่มนำไปปรับปรุงในการบริหารกองทุนของตนเอง และให้เป็นไปแนวทางเดียวกัน โดยมีกฎระเบียบข้อบังคับแบ่งออกเป็นหมวด ๆ ดังนี้

หมวดที่ 1 ว่าด้วยชื่อกลุ่ม สถานที่ตั้ง และวัตถุประสงค์

หมวดที่ 2 ว่าด้วยคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่ม และการฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิกกองทุน

หมวดที่ 3 ว่าด้วยคุณสมบัติของคณะกรรมการ การดำรงตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ และการพ้นจากการเป็นคณะกรรมการกองทุน

หมวดที่ 4 ว่าด้วยการบริหารกองทุน แหล่งที่มาของกองทุน การเก็บรักษาเงิน และการจัดสรรผลประโยชน์

หมวดที่ 5 ว่าด้วยการกู้ยืมเงิน

หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่องบทลงโทษ

5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บัญญัติ สายพัตต์ (2537 :บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรจังหวัดระยอง สรุปได้ว่า กิจกรรมที่สมาชิกกลุ่มเกษตรกร เข้าร่วมมาก คือ การรับบริการความรู้ การซื้อสินค้าจากกลุ่ม การประชุมใหญ่สามัญ การบำเพ็ญประโยชน์ และการประชุมหน่วย ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่มีปัญหามากที่สุด ในการมีส่วนร่วม คือ การรวบรวมผลผลิตเพื่อขาย และการซื้อสินค้าจากกลุ่ม การติดต่อกับผู้นำกลุ่ม เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ปัจจัยที่เกี่ยวข้องรองลงมาได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ รายได้ ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม และระดับการศึกษา ตามลำดับ

รุ่งสุรีย์ เลียงประยูร (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของตัวแทนเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของตัวแทนเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วมในทางบวก ได้แก่ ระดับการศึกษา จำนวนพื้นที่ถือครอง ความพึงพอใจของตัวแทนเกษตรกร และรายได้จากการประกอบอาชีพทั้งหมด ส่วนเพศ อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ความคาดหวังในการเป็นตัวแทนเกษตรกร และวิธีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกร ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของตัวแทนเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2524 : 23-24) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี มีดังนี้

1. ความสามารถของคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม
2. กิจกรรมต่อเนื่อง หลังจากมีการรวมกลุ่มและทำการฝึกอบรมแล้ว
3. การสนับสนุนเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ และผู้นำท้องถิ่น
4. การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน
5. ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม

6. การตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้

และปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มสตรี มีดังนี้

1. สมาชิกบางคนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะต้องประกอบอาชีพและบางคนอยู่ห่างไกล ทำให้ลำบากในการติดต่อ

2. ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการฝึกอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม

3. สมาชิกบางคนไม่มีเงินทุนพอที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประกอบอาชีพ
4. การอนุมัติโครงการล่าช้าไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่สมาชิกส่วนใหญ่ว่างจากการประกอบอาชีพ
5. คณะกรรมการบริหารกลุ่มไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง
6. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง
7. สมาชิกไม่มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ที่ตนเองผลิตได้จะสามารถจำหน่ายได้ตลอดไป

คำณ ศรีคำไทย (2534:61) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวกระเหรี่ยง ในกิจกรรมศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา จังหวัดลำพูน พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชาวกระเหรี่ยงในกิจกรรม ศศช. จังหวัดลำพูน ได้แก่ เพศ ระยะเวลาของบ้านกับ ศศช. ความรู้ความเข้าใจในงาน ศศช. และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ศศช.

นรุท พิงสุข (2546:60) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ สมาชิกสหกรณ์การเกษตรพัฒนาจำกัด จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ต่อสมาชิกที่เป็นประโยชน์ต่อการเข้าร่วมกิจกรรมที่รวดเร็วและสม่ำเสมอ

ไพโรจน์ สารคง (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญระดับ 0.05 กับการมีส่วนร่วมตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สุนิสา ฉิมพลี (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน:ศึกษากรณีหมู่บ้านในอำเภอคำน้อช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน บทบาทผู้นำชุมชน ระเบียบข้อบังคับของกองทุน และความคาดหวังเกี่ยวกับกองทุน ส่วนจำนวนสมาชิกในครอบครัว ประสบการณ์จากสมาชิกกองทุนอื่น ๆ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน และความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

สมบูรณ์ หอมอเนก(2546: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตำบลมาบไฟ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การบริหารจัดการของ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มนัสชนก ศรีอิสาน (2547: บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาทตามนโยบายของรัฐบาล:กรณีศึกษาเฉพาะเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่า การศึกษา รายได้รวมของครอบครัว แรงงูใจ ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ส่วนอายุ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนและความสัมพันธ์กับคณะกรรมการ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างจะมุ่งเน้นเรื่องการจัดระบบงาน การประชาสัมพันธ์ การขยายวงเงินกู้ยืม และบทบาทของกองทุนหมู่บ้านในฐานะที่เป็นตัวช่วยส่งเสริมกระบวนการพัฒนา

ปิยะ ปิงนำ (2546: 62-68) ศึกษาความคิดเห็นของผู้กู้เงินต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้กู้มีความคิดเห็นว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ในระดับสูง ได้เข้ามามีส่วนในระดับปานกลาง และได้รับการสนับสนุนในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของสมาชิกผู้กู้ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ปัจจัยด้านรายได้ของครอบครัวและจำนวนเงินกู้ ปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกผู้กู้เงิน และปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ซึ่งดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ดำเนินงานกองทุนในกลุ่ม รวม 10 ตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองตาก จำนวน 65 กลุ่ม สมาชิก 1,680 คน โดยศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในปีที่ผ่านมา ดังรายละเอียดตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ประชากรในการศึกษา

ตำบล	จำนวนกลุ่ม (กลุ่ม)	จำนวนสมาชิก (คน)
โป่งแดง	13	356
วังประจบ	10	289
วังหิน	11	304
แม่ท้อ	5	135
หนองบัวเหนือ	3	53
ป่ามะม่วง	5	136
ตลุกกลางทุ่ง	4	50
น้ำร้อน	6	163
หนองบัวใต้	2	59
ไม้งาม	6	135
รวม	65	1,680

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก (2549) ทะเบียนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก
จังหวัดตาก หน้า 1

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการดำเนินการกองทุนทั้ง 65 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 1,680 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 143 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane (อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2548:1) โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้มีได้จากการสุ่ม ร้อยละ 0.08 (ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 0.92) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

$$n = \text{จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ}$$

$$N = \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$$

$$e = \text{ค่าสัดส่วนที่ยอมรับให้มีความคลาดเคลื่อนจากประชากร}$$

การคัดเลือกประชากรจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในการศึกษา

$$\begin{aligned} n &= \frac{1,680}{1+1,680(0.08)^2} \\ &= 143 \text{ คน} \end{aligned}$$

ดังนั้นจะได้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่สุ่มได้จำนวน 143 คน

1.2.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งสิ้น 65 กลุ่ม สมาชิก 1,680 คน ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าเพื่อให้ประชากรมีโอกาสถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างในทุกกลุ่ม จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic sampling) โดยเรียงรายชื่อกลุ่มและเรียงตามรายชื่อสมาชิกแล้วจึงกำหนดช่วงในการเลือกตัวอย่าง (อ้างใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, 2548:3) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงในการเลือก} &= \frac{\text{จำนวนประชากร}}{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง}} \\ &= \frac{1,680}{143} \\ &= 12 \end{aligned}$$

เมื่อทราบจำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มและช่วงในการเลือกสุ่มแล้ว นำรายชื่อสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแต่ละกลุ่มในตำบลมาจัดเรียงกัน แล้วดำเนินการสุ่มตามช่วงในการเลือก จนได้จำนวนครบตามที่กำหนดไว้ 143 คน ดังรายละเอียดตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากที่ใช้ในการวิจัย

ตำบล	ประชากรทั้งหมด*		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	จำนวนกลุ่ม(กลุ่ม)	จำนวนคน(คน)	จำนวนคน(คน)
โป่งแดง	13	356	30
วังประจบ	10	289	24
วังหิน	11	304	25
แม่ท้อ	5	135	12
หนองบัวเหนือ	3	53	5
ป่ามะม่วง	5	136	12
ตลุกกลางทุ่ง	4	50	5
น้ำรั่ม	6	163	13
หนองบัวใต้	2	59	5
ไผ่งาม	6	135	12
รวม	65	1,680	143

* ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก (2549) ทะเบียนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก หน้า 1

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ จำนวน 143 ชุด คำถามที่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบในแบบสัมภาษณ์ คือ คำถามแบบปลายปิด (close – ended question) และคำถามแบบปลายเปิด (open – ended question) แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของ
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

2.2 เกณฑ์ให้คะแนนและหลักเกณฑ์การวัด

2.2.1 แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วม และระดับปัญหา มี 5 ระดับ

มากที่สุด	=	5
มาก	=	4
ปานกลาง	=	3
น้อย	=	2
น้อยที่สุด	=	1

1) เกณฑ์การวัดระดับการมีส่วนร่วมกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดย
ใช้ค่าช่วงคะแนนเฉลี่ย คือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับที่แบ่ง}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

2) ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ค่าช่วงคะแนนดังกล่าวแปลความหมายของคะแนน

ดังนี้

- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายความว่า มากที่สุด
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายความว่า มาก
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายความว่า ปานกลาง
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายความว่า น้อย
- ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายความว่า น้อยที่สุด

2.2.2 เกณฑ์การวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของ
สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์แปลความหมายของคะแนน ดังนี้

- ตอบถูกต้อง 15-20 ข้อ หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจมาก
- ตอบถูกต้อง 8-14 ข้อ หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง
- ตอบถูกต้อง 1-7 ข้อ หมายความว่า มีความรู้ความเข้าใจน้อย

2.3 การทดสอบแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบความเชื่อมั่นกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ดำเนินงานกองทุนในอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ด้านการประชุมวางแผน การปฏิบัติ และด้านการติดตามประเมินผล มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.9292 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.8020 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.8294 และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.8224

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบพบกันโดยตรงระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งการสังเกตสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระหว่างวันที่ 15 มกราคม 2550 ถึง 31 มีนาคม 2550 โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วสัมภาษณ์ตามแบบเป็นรายบุคคล ซึ่งสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่างได้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนแล้ววิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป คำนวณค่าสถิติต่อไปนี้

4.1 สถิติความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และข้อมูลในอันดับเดียวกัน

4.2 สถิติสหสัมพันธ์ ใช้วิเคราะห์ด้วยสถิติถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับตัวแปรการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 143 ราย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีบรรยายประกอบตาราง แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภูมิลำเนาเดิม และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

n = 143

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
≤35	18	12.6
36-45	48	33.6
46-55	49	34.3
56-65	26	18.2
≥ 66	2	1.3
ค่าต่ำสุด = 22	ค่าเฉลี่ย = 46.94	
ค่าสูงสุด = 70	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.248	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

		n=143	
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
ระดับการศึกษา			
ชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ(ป.1- ป. 6)	98	68.5	
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)	23	16.1	
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม. 6- ปวช.)	19	13.3	
อนุปริญญา (ปวส.)	1	0.7	
ปริญญาตรี	2	1.4	
สถานภาพการสมรส			
โสด	7	4.9	
สมรส	120	83.9	
ม่าย	16	11.2	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว(คน)			
1 - 3	42	29.3	
4 - 6	89	62.3	
7 - 9	12	8.4	
ค่าต่ำสุด = 1		ค่าเฉลี่ย = 4.18	
ค่าสูงสุด = 9		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.491	
ภูมิลำเนาเดิม			
ในอำเภอนี้	126	88.1	
ในอำเภออื่น	17	11.9	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

		n = 143	
รายการ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ (ปี)			
≤ 10		7	4.9
11 - 20		16	11.2
21 - 30		20	13.9
31 - 40		27	18.9
41 - 50		37	25.9
51 - 60		26	18.3
≥ 61		10	6.9
ค่าต่ำสุด = 3	ค่าเฉลี่ย = 39.41		
ค่าสูงสุด = 70	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 15.276		

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษามีดังนี้

อายุ กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 34.3 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี ซึ่งถือว่าช่วงสูงสุด รองลงมา ร้อยละ 33.6 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี โดยอายุต่ำสุด 22 ปี อายุสูงสุด 70 ปี และอายุเฉลี่ย 46.94 ปี

ระดับการศึกษาสูงสุด กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 68.5 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ภาคบังคับ(ป.1-ป.6) รองลงมา ร้อยละ 16.1 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3) ร้อยละ 13.3 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6-ปวช.) ร้อยละ 0.7 จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา (ปวศ.) และร้อยละ 1.4 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 83.9 สมรสแล้วร้อยละ 11.2 เป็นหม้าย และร้อยละ 4.9 โสด

จำนวนสมาชิกในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.3 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน รองลงมา ร้อยละ 29.3 มีจำนวนสมาชิก 1-3 คน ร้อยละ 8.4 มีจำนวนสมาชิก 7-9 คน โดยจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 1 คน สูงสุด 9 คน และเฉลี่ย 4.18 คน

ภูมิลำเนาเดิม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 88.1 อาศัยอยู่ในอำเภอนี้ และมีเพียง ร้อยละ 11.9 มีภูมิลำเนาเดิมในอำเภออื่น

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25.9 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้มากที่สุดอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 18.9 ระยะเวลา 31-40 ปี โดยมีระยะเวลาต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 70 ปี และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้เฉลี่ย 39.41 ปี

ตอนที่ 2 ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ สถานภาพในกลุ่ม สถานภาพการเป็นผู้นำในท้องถิ่น การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น การเข้ามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน แรงจูงใจที่เข้าร่วม ผู้ชักชวนให้เข้าร่วม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ของครอบครัว ภาวะหนี้สิน รายจ่ายของครอบครัว รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมกองทุน รูปแบบการได้รับผลประโยชน์จากกองทุน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	n=143
สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร			
ไม่ได้เป็นคณะกรรมการกลุ่ม	89	62.2	
เป็นคณะกรรมการกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	54	37.8	
คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	30	21.0	
คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล	18	12.6	
คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ	6	4.2	
คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด	0	0.0	
สถานภาพการเป็นผู้นำในท้องถิ่น			
ไม่มีสถานภาพการเป็นผู้นำท้องถิ่น	106	74.1	
มีสถานภาพการเป็นผู้นำท้องถิ่น	37	25.9	
ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	2	1.4	
กรรมการหมู่บ้าน	25	17.5	
สมาชิก อบต./อบจ.	10	7.0	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

รายการ	n =143	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกร	24	16.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	92	64.3
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	114	79.7
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	133	93.0
กลุ่มพัฒนาสตรี	104	72.2
กลุ่ม อสม.	70	49.0
กลุ่มลูกค้า ธกส.	52	36.4
กลุ่มหัตถกรรม	14	9.8
กลุ่มแปรรูปอาหาร	2	1.4

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษา มีดังนี้

สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.2 ไม่เป็นคณะกรรมการกลุ่ม และที่เหลือร้อยละ 37.8 มีสถานภาพเป็นคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยร้อยละ 21.0 เป็นคณะกรรมการระดับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 12.6 เป็นคณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล ร้อยละ 4.2 เป็นคณะกรรมการของกลุ่มหมู่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ และในกลุ่มตัวอย่างนี้ไม่เป็นคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด เนื่องจากตำแหน่งคณะกรรมการระดับจังหวัดมีอำเภอละ 1 – 2 คนเท่านั้น ดังนั้นโอกาสที่ถูกสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่างจึงมีน้อยมาก

สถานภาพการเป็นผู้นำในท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.1 ไม่มีสถานภาพการเป็นผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 25.9 มีสถานภาพการเป็นผู้นำท้องถิ่น โดยที่ร้อยละ 17.5 เป็นกรรมการหมู่บ้าน ร้อยละ 7.0 เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล /องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบต./อบจ.) และร้อยละ 1.4 เป็นผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.0 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 79.7 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ร้อยละ 72.2 เป็นสมาชิกกลุ่มพัฒนาสตรี และมีเพียงร้อยละ 1.4 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มแปรรูปอาหาร

ตารางที่ 4.3 การเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 143		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
ด้วยความสมัครใจ	122	85.3
ได้รับการชักชวน	21	14.7
แรงจูงใจที่เข้าร่วมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
ด้วยความสมัครใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เห็นด้วยในจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์	92	64.3
ต้องการแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในการประกอบอาชีพ	114	79.7
ต้องการความรู้	114	79.7
ต้องการเพื่อน	19	13.3
ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมดำเนินงานกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
คณะกรรมการกลุ่ม	15	10.5
สมาชิกกลุ่ม	15	10.5
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	8	5.6
ผู้ใหญ่บ้าน	1	0.7
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร(ปี)		
1 - 3	13	9.1
4 - 6	19	13.3
7 - 9	45	31.5
10 - 12	47	32.8
13 - 14	19	13.3
ค่าต่ำสุด = 1	ค่าเฉลี่ย = 8.79	
ค่าสูงสุด = 14	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 3.135	

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษามีดังนี้

การเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.3 เข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนด้วยความสมัครใจ ที่เหลือร้อยละ 14.7 ได้รับการชักชวน

แรงจูงใจที่เข้าร่วมการดำเนินงานกองทุนด้วยความสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.7 ต้องการแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในการประกอบอาชีพ และต้องการความรู้ โดยคิดเป็น ร้อยละเท่า ๆ กัน รองลงมา ร้อยละ 64.3 เห็นด้วยในจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ มีเพียงร้อยละ 13.3 ต้องการเพื่อน

ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมดำเนินงานกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10.5 ได้รับการชักชวนจากคณะกรรมการกลุ่มและสมาชิกกลุ่มเป็นผู้ชักชวนให้เข้าร่วมดำเนินงานกองทุน โดยคิดเป็นร้อยละเท่ากัน รองลงมา ร้อยละ 5.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ชักชวน ให้เข้าร่วมดำเนินงานกองทุน

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.8 เป็นสมาชิกกองทุนระยะเวลา 10-12 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.5 เป็นสมาชิก 7-9 ปี โดยเป็น สมาชิกต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 14 ปี และเป็นสมาชิกกองทุนเฉลี่ย 8.79 ปี ตารางที่ 4.4 อาชีพและรายได้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n=143		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ทำนา	31	21.6
ทำไร่	8	5.6
ทำสวน	9	6.3
เลี้ยงสัตว์	35	24.5
ประมง	1	0.7
รับจ้าง	22	15.4
ค้าขาย	36	25.2
ตัวแทนประกันชีวิต	1	0.7
อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทำนา	53	37.1
ทำไร่	26	18.2
ทำสวน	17	11.9
เลี้ยงสัตว์	53	37.1
ประมง	5	3.5
รับจ้าง	37	25.9
ค้าขาย	19	13.3
แปรรูปอาหาร	3	2.1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

		n = 143	
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
รายได้ของครอบครัวใน 1 รอบปี			
1 ในภาคเกษตร (บาท)			
≤ 25,000	44	36.7	
25,001 – 50,000	28	23.3	
50,001 – 75,000	18	15.0	
75,001 – 100,000	10	8.3	
≥ 100,001	20	16.7	
ค่าต่ำสุด = 4,000	ค่าเฉลี่ย = 59,887.88		
ค่าสูงสุด = 480,000	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 71,475.906		
2 นอกภาคเกษตร (บาท)			
≤ 25,000	48	40.7	
25,001 – 50,000	38	32.2	
50,001 – 75,000	14	11.9	
75,001 – 100,000	6	5.1	
≥ 100,001	12	10.1	
ค่าต่ำสุด = 2,000	ค่าเฉลี่ย = 55,447.45		
ค่าสูงสุด = 800,000	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 90,720.971		
3 รายได้รวมทั้งหมด (บาท)			
≤ 40,000	33	23.0	
40,001 – 80,000	54	37.8	
80,001 – 120,000	32	22.4	
≥ 120,001	24	16.8	
ค่าต่ำสุด = 13,500	ค่าเฉลี่ย = 91,446.43		
ค่าสูงสุด = 800,000	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 97,200.330		

จากตารางที่ 4.4 ผลการศึกษามีดังนี้

อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.2 ประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมา ร้อยละ 24.5 และ 21.6 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์และทำนา ตามลำดับ

อาชีพรอง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.1 มีอาชีพรองทำนา และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งคิดเป็น ร้อยละเท่ากัน รองลงมาร้อยละ 25.9 และ 18.2 อาชีพรับจ้าง และทำไร่

รายได้ในภาคเกษตร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 36.7 มีรายได้ในภาคเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.3 มีรายได้ระหว่าง 25,001 – 50,000 บาท และร้อยละ 8.3 มีรายได้ระหว่าง 75,001 – 100,000 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 4,000 บาท สูงสุด 480,000 บาท และเฉลี่ย 59,887.88 บาท

รายได้นอกภาคเกษตร กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40.7 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 25,000 บาท รองลงมาร้อยละ 32.2 มีรายได้ระหว่าง 25,001–50,000 บาท และร้อยละ 5.1 มีรายได้ระหว่าง 75,001–100,000 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 2,000 บาท สูงสุด 800,000 บาท และเฉลี่ย 55,447.45 บาท

รายได้รวมทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.8 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.0 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40,000 บาท และร้อยละ 16.8 มีรายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 12,000 บาท โดยมีรายได้ต่ำสุด 13,500 บาท สูงสุด 800,000 บาท และเฉลี่ย 91,446.43 บาท

ตารางที่ 4.5 ภาวะหนี้สินและรายจ่ายของครอบครัวสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 143		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภาวะหนี้สิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	104	72.7
กองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	117	81.8
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	62	43.4
ธนาคาร	39	27.3
พ่อค้า	6	4.2
ญาติพี่น้อง	20	14.0
กองทุนกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	3	2.1
รายจ่ายของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ	141	98.6
ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	141	98.6
ชำระหนี้สิน	126	88.1
ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	85	59.4
ภาษีสังคม	5	3.5

จากตารางที่ 4.5 ผลการศึกษา มีดังนี้

ภาวะหนี้สิน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.8 มีหนี้สินกับกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 72.7 มีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร้อยละ 43.4 มีหนี้สินกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเพียงร้อยละ 2.1 มีหนี้สินกับกองทุนส่งเสริมอาชีพการเกษตร

รายจ่ายของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 98.6 มีรายจ่าย ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค ซึ่งคิดเป็นร้อยละเท่ากัน ร้อยละ 88.1 ใช้ชำระหนี้สิน และร้อยละ 3.5 ใช้จ่ายภาษีสังคม

ตารางที่ 4.6 รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมและการได้รับผลประโยชน์จากกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 143		
รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมกองทุนของสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ระดมหุ้น	143	100.0
ระดมปัจจัยการผลิต	0	0.0
ออมทรัพย์	141	98.6
รูปแบบการได้รับผลประโยชน์จากกองทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินปันผล	143	100.0
ปัจจัยการผลิต	22	15.4
สวัสดิการ	31	21.7
อบรม/ศึกษาดูงาน	110	79.6

จากตารางที่ 4.6 ผลการศึกษามีดังนี้

รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมกองทุนของสมาชิกกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100.0 เข้าร่วมกิจกรรมกองทุนในลักษณะการระดมหุ้น รองลงมาร้อยละ 98.6 ในรูปแบบการออมทรัพย์

รูปแบบการได้รับผลประโยชน์จากกองทุน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ได้รับผลประโยชน์จากกองทุนในรูปแบบของเงินปันผล รองลงมาร้อยละ 79.6 ในรูปแบบการอบรม/ทัศนศึกษาดูงาน ร้อยละ 21.7 ในรูปแบบสวัสดิการ และร้อยละ 15.4 ในรูปแบบปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 4.7 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n=143

ประเด็น	เฉลย คำตอบ	มีความรู้ความเข้าใจถูกต้อง	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
ก. บทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มกองทุน			
1. หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มคือเข้าร่วมประชุม ประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ	ถูก	143	100.0
2. สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	ถูก	143	100.0
3. สมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	ผิด	141	98.6
4. การควบคุมและติดตามการดำเนินงานกองทุนควรเป็น หน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนเท่านั้น	ผิด	118	82.5
5. สมาชิกกลุ่มจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มทุก ครั้ง	ถูก	141	98.6
ข. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน			
1. คณะกรรมการกองทุน จะอยู่ในวาระการดำรง ตำแหน่งคราวละ 4 ปี	ผิด	108	75.5
2. คณะกรรมการกองทุน ควรมีไม่น้อยกว่า 5 ตำแหน่ง	ถูก	120	83.9
3. ประธานทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมเท่านั้น	ผิด	122	85.3
4. เลขานุการทำหน้าที่ในการจัดทำทะเบียนสมาชิก จด บันทึกการประชุม จัดเตรียมสถานที่ประชุม จัดเตรียม วาระการประชุม	ถูก	135	94.4
5. การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงินกองทุน การจัดทำงบดุล เป็นหน้าที่ของฝ่ายการเงินและบัญชี	ถูก	141	98.6
6. การประชุมประจำเดือน หรือการประชุมใหญ่ คณะกรรมการกองทุนจะประชุมชี้แจงรายงานผลการ ดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ แก่สมาชิก	ถูก	140	97.9

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประเด็น	เฉลย คำตอบ	n=143	
		มีความรู้ความเข้าใจถูกต้อง จำนวน(คน)	ร้อยละ
7. การตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการเงิน บัญชี ทะเบียน กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของประธาน สมาชิกไม่มีสิทธิ์ในการตรวจสอบ	ผิด	129	90.2
8. คุณสมบัติของคณะกรรมการจะต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีความสามารถ เสียสละ มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน ใฝ่หาความรู้	ถูก	142	99.3
9. การเก็บรักษาเงิน มีการแต่งตั้งกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน เปิดบัญชีกองทุน และในการเบิกจ่ายต้องลงลายมือ ชื่ออย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 2 คน	ถูก	133	93.0
ค. ความสำคัญ กฎระเบียบ กองทุน			
1. การกู้เงินกองทุน ผู้กู้จะต้องมีสมาชิกค้ำประกัน 2 คน และจะต้องเป็นสมาชิกกองทุนไม่ต่ำกว่า 6 เดือน	ถูก	140	97.9
2. การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกกองทุน เนื่องจากตาย ลาออก ข้ายภูมิลำเนา จงใจฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ กองทุน	ถูก	135	94.4
3. กองทุนมีความสำคัญแก่สมาชิกกลุ่มหลายประการ ได้แก่ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดการเรียนรู้ด้าน การบริหารกองทุน	ถูก	143	100.0
4. กองทุนกลุ่มช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนแก่สมาชิกได้	ถูก	143	100.0
5. กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ให้แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ	ถูก	143	100.0
6. กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มชุมชน โดยเน้นการ มีส่วนร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ	ถูก	141	98.6

จากตารางที่ 4.7 ผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ประเด็นดังนี้

ก. บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกองทุน โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด ในประเด็น (1) สมาชิกกลุ่มมีหน้าที่เข้าร่วมประชุมประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ (2) สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ รองลงมาร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจ ในประเด็น (1) สมาชิกกลุ่มจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ (2) สมาชิกกลุ่มจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มทุกครั้ง และร้อยละ 82.2 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการควบคุม และติดตามการดำเนินงานกองทุนมิใช่เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนเท่านั้น

ข. บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน โดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ ในประเด็นต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้ ร้อยละ 99.3 เข้าใจประเด็นคุณสมบัติของคณะกรรมการ จะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความสามารถ เสียสละ มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน และใฝ่หาความรู้ รองลงมาร้อยละ 98.6 เข้าใจประเด็นการเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงินกองทุน การจัดทำบัญชีเป็นหน้าที่ของฝ่ายการเงินและบัญชี ร้อยละ 97.9 เข้าใจประเด็นการประชุมประจำเดือนหรือการประชุมใหญ่คณะกรรมการกองทุนจะประชุมชี้แจงรายงานผลการดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ แก่สมาชิก ร้อยละ 94.4 เข้าใจประเด็นเลขานุการทำหน้าที่ในการจัดทำทะเบียนสมาชิก จัดบันทึกการประชุม จัดเตรียมสถานที่ประชุมและจัดเตรียมวาระการประชุม ร้อยละ 93.0 เข้าใจประเด็นการเก็บรักษาเงิน มีการแต่งตั้งกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน เปิดบัญชีกองทุน และในการเบิกจ่ายต้องลงลายมือชื่ออย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 2 คน ร้อยละ 90.2 เข้าใจประเด็นการตรวจสอบเอกสาร หลักฐานการเงิน บัญชี ทะเบียนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของทั้งประธานและสมาชิกที่มีสิทธิ์ในการตรวจสอบ ร้อยละ 85.3 เข้าใจประเด็นประธานมิใช่ทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมเท่านั้น ร้อยละ 83.9 เข้าใจประเด็นคณะกรรมการกองทุนควรมีไม่น้อยกว่า 5 ตำแหน่ง และร้อยละ 75.5 เข้าใจประเด็นคณะกรรมการกองทุนจะอยู่ในวาระดำรงตำแหน่งมิใช่คราวละ 4 ปี แต่เป็นเพียง 2 ปี

ค. ความสำคัญของกองทุน โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนี้ คือตอบถูก ได้แก่ (1) กองทุนมีความสำคัญแก่สมาชิกกลุ่มหลายประการ ได้แก่ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ และเกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารกองทุน (2) กองทุนกลุ่มช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนแก่สมาชิกได้ และ (3) กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ รองลงมาร้อยละ 98.6 เข้าใจประเด็นกองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่มชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ ร้อยละ 97.9 เข้าใจประเด็นการกู้ยืมเงินกองทุน ผู้กู้ต้องมีสมาชิกคู่ประกัน 2 คน และต้องเป็นสมาชิกกองทุนไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และร้อยละ 94.4 เข้าใจประเด็นการฟื้นฟู

จากสภาพการเป็นสมาชิกกองทุน เนื่องจากตาย ลาออก ข้ายกภูมิลำเนา จงใจฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ
กองทุน

ตารางที่ 4.8 ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร

n = 143			
ตอบถูกต้อง (ข้อ)	ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15 - 20	มาก	141	98.6
8 - 14	ปานกลาง	2	1.4
1 - 7	น้อย	0	0.0

จากตารางที่ 4.8 ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจการ
ดำเนินงานกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากในภาพรวมระดับมาก มีเพียงร้อยละ 1.4
มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.9 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร

ประเด็น	ระดับความถี่		
	บ่อยๆ	นานๆครั้ง	ไม่เคย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. เยี่ยมเยียน/พบปะ	26 (18.2)	116 (81.1)	1 (0.7)
2. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบ อาชีพ	13 (9.1)	116 (81.1)	14 (9.8)
3. แนะนำแก้ไขปัญหา	14 (9.8)	114 (79.7)	15 (10.5)
4. อบรมถ่ายทอดความรู้/สาธิต	9 (6.3)	116 (81.1)	18 (12.6)
5. ทักษะศึกษาดูงาน	0 (0.0)	64 (44.8)	79 (55.2)
6. สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี วัสดุอุปกรณ์	6 (4.2)	82 (57.3)	55 (38.5)
7. จัดหาเอกสารวิชาการมาให้	7 (4.8)	68 (47.6)	68 (47.6)
8. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	12 (8.4)	110 (76.9)	21 (14.7)
9. การร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน	12 (8.4)	118 (82.5)	13 (9.1)

จากตารางที่ 4.9 ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตร ดังนี้

การได้รับการสนับสนุนในระดับบ่อย ๆ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 18.2 ได้รับการ
เยี่ยมเยียน/พบปะ รองลงมาร้อยละ 9.8 ได้รับการแนะนำแก้ไขปัญหา ร้อยละ 9.1 ได้รับการให้

คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ และร้อยละ 8.4 ได้รับการร่วมจัดเวทีประชาคม เพื่อการวางแผน

การได้รับการสนับสนุนในระดับ นาน ๆ ครั้ง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.5 ได้รับการร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน รองลงมาร้อยละ 81.1 เท่ากัน คือ ได้รับการเขียนเขียน/พบปะ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ และการอบรมถ่ายทอดความรู้/สาริต และ ร้อยละ 79.7 ได้รับการแนะนำแก้ไขปัญหา

การไม่เคยได้รับการสนับสนุน กลุ่มตัวอย่างบางส่วนร้อยละ 55.2 ไม่เคยได้รับการทัศนศึกษาดูงาน ร้อยละ 47.6 การจัดหาเอกสารวิชาการมาให้ ร้อยละ 38.5 การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี และวัสดุอุปกรณ์

การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 9 ประเด็น เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นผลเป็นดังนี้

การเขียนเขียน/พบปะ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.1 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 18.2 ในระดับบ่อย ๆ และร้อยละ 0.7 ในระดับไม่เคยการสนับสนุน

การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.1 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 9.8 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 9.1 ในระดับบ่อย ๆ

การแนะนำแก้ไขปัญหา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.7 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 10.5 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 9.8 ในระดับบ่อย ๆ

การอบรมถ่ายทอดความรู้/สาริต กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.1 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 12.6 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 6.3 ในระดับบ่อย ๆ

การทัศนศึกษาดูงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 44.8 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง และร้อยละ 55.2 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน

การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี และวัสดุอุปกรณ์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.3 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 38.5 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 4.2 ในระดับบ่อย ๆ

การจัดหาเอกสารวิชาการมาให้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47.6 เท่ากันได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง และไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 4.8 ในระดับบ่อย ๆ

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.9 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 14.7 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 8.4 ในระดับบ่อย ๆ

การร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 82.5 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 9.1 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 8.4 ในระดับบ่อย ๆ

ตารางที่ 4.10 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n=143

ประเด็น	ระดับความถี่		
	บ่อยๆ จำนวน (ร้อยละ)	นานๆครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)
1 เชื่อมเขียน/พบปะ	17 (11.9)	121 (84.6)	5 (3.5)
2 ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไป ประกอบอาชีพ	14 (9.8)	120 (83.9)	9 (6.3)
3 แนะนำแก้ไขปัญหา	14 (9.8)	112 (78.3)	17 (11.9)
4 อบรมถ่ายทอดความรู้/สาธิต	7 (4.9)	117 (81.8)	19 (13.3)
5 ทักษะศึกษาดูงาน	2 (1.4)	90 (62.9)	51 (35.7)
6 สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี วัสดุอุปกรณ์	3 (2.1)	87 (60.8)	53 (37.1)
7 จัดหาเอกสารวิชาการมาให้	2 (1.4)	85 (59.4)	56 (39.2)
8 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	7 (4.9)	116 (81.1)	20 (14.0)
9 การร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน	9 (6.3)	120 (83.9)	14 (9.8)

จากตารางที่ 4.10 ผลการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ

ดังนี้

การได้รับการสนับสนุนในระดับบ่อย ๆ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.9 ได้รับการเยี่ยมเยียน/พบปะ รองลงมาร้อยละ 9.8 เท่ากัน ได้รับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ และการแนะนำแก้ไขปัญหา

การสนับสนุนในระดับนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.6 ได้รับการเยี่ยมเยียน/พบปะ รองลงมาร้อยละ 83.9 เท่ากัน ได้รับการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ และการร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน

การไม่เคยได้รับการสนับสนุน กลุ่มตัวอย่างบางส่วนร้อยละ 39.2 ได้รับการจัดหาเอกสารวิชาการมาให้ รองลงมาร้อยละ 37.1 ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี วัสดุอุปกรณ์ และร้อยละ 35.7 ได้รับการทัศนศึกษาดูงาน

การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทั้ง 9 ประเด็น เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นผลเป็นดังนี้

การเยี่ยมเยียน/พบปะ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.6 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 11.9 ในระดับบ่อย ๆ และร้อยละ 3.5 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน

การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.9 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 9.8 ในระดับบ่อย ๆ และร้อยละ 6.3 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน

การแนะนำแก้ไขปัญหา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 78.3 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 11.9 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 9.8 ในระดับบ่อย ๆ

การอบรมถ่ายทอดความรู้/สาธิต กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.8 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 13.3 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 4.9 ในระดับบ่อย ๆ

การทัศนศึกษาดูงาน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.9 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 35.7 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 1.4 ในระดับบ่อย ๆ

การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี และวัสดุอุปกรณ์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.8 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 37.1 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 2.1 ในระดับบ่อย ๆ

การจัดหาเอกสารวิชาการมาให้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.4 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 39.2 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 1.4 ในระดับบ่อย ๆ

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.1 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 14.0 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 4.9 ในระดับบ่อย ๆ

การร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.9 ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 9.8 ในระดับไม่เคยได้รับการสนับสนุน และร้อยละ 6.3 ในระดับบ่อย ๆ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใน 3 ด้าน ได้แก่ การประชุมวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

n =143

ประเด็น	การมีส่วนร่วม					\bar{X} (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
						3.72 (0.719)	มาก
1 การประชุมกลุ่มทุกครั้ง	45 (31.5)	68 (47.6)	27 (18.9)	2 (1.4)	1 (0.7)	4.07 (0.787)	มาก
2 การกำหนดวัตถุประสงค์	12 (8.4)	49 (34.3)	68 (47.6)	14 (9.8)	0 (0.0)	3.41 (0.781)	มาก
3 การวางแผนในการ ปฏิบัติงาน	14 (9.8)	58 (40.6)	57 (39.9)	14 (9.8)	0 (0.0)	3.50 (0.803)	มาก
4 ขอมรับแผนเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติ	29 (20.3)	73 (51.0)	39 (27.3)	1 (0.7)	1 (0.7)	3.89 (0.747)	มาก
5 การระดมความคิดแก้ไข ปัญหา	17 (11.9)	56 (39.2)	62 (43.4)	7 (4.9)	1 (0.7)	3.56 (0.792)	มาก
6 การกำหนดกฎ กติกา ข้อบังคับ	35 (24.5)	66 (46.2)	38 (26.6)	2 (1.4)	2 (1.4)	3.90 (0.829)	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	การมีส่วนร่วม					\bar{X} S.D	ความ หมาย
	5 จำนวน (ร้อยละ)	4 จำนวน (ร้อยละ)	3 จำนวน (ร้อยละ)	2 จำนวน (ร้อยละ)	1 จำนวน (ร้อยละ)		
การปฏิบัติ						3.47 (0.524)	มาก
7 การกู้เงินกองทุน	24 (16.8)	67 (46.9)	18 (12.6)	8 (5.6)	26 (18.2)	3.88 (1.337)	ปาน กลาง
8 การปฏิบัติงานในลักษณะ เสียดสละ แรงงาน บริจาค เงิน วัสดุสิ่งของ	56 (39.2)	65 (45.5)	20 (14.0)	1 (0.7)	1 (0.7)	4.21 (0.761)	มากที่สุด
9 การประชาสัมพันธ์ให้ เพื่อนบ้านสมัครเข้าร่วม เป็นสมาชิกกองทุน	11 (7.7)	38 (26.6)	78 (54.5)	12 (8.4)	4 (2.8)	3.27 (0.834)	ปาน กลาง
10 การระดมทุน หรือลงหุ้น/ ออมทรัพย์	74 (51.7)	52 (36.4)	12 (8.4)	4 (2.8)	1 (0.7)	4.35 (0.808)	มากที่สุด
11 การรับผลประโยชน์จาก การดำเนินกิจกรรม กองทุน	11 (7.7)	67 (46.9)	38 (26.6)	23 (16.1)	4 (2.8)	3.40 (0.943)	ปาน กลาง
12 การเข้ารับการอบรม ถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานต่าง ๆ	3 (2.1)	15 (10.5)	68 (47.6)	47 (32.9)	10 (7.0)	2.67 (0.835)	ปาน กลาง
13 การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ	61 (42.7)	71 (49.7)	6 (4.2)	1 (0.7)	4 (2.8)	4.28 (0.818)	มากที่สุด
14 การปฏิบัติตามแผนพัฒนาที่ คณะกรรมการกำหนด	41 (28.7)	78 (54.5)	21 (14.7)	2 (1.4)	1 (0.7)	4.09 (0.740)	มาก
15 การซื้อ-ขายปัจจัยการผลิต	15 (10.5)	29 (20.3)	33 (23.1)	43 (30.1)	23 (16.1)	2.79 (1.238)	ปาน กลาง
16 การจัดหาตลาดเพื่อกระจาย สินค้าของสมาชิก	7 (4.9)	17 (11.9)	32 (22.4)	55 (38.5)	32 (22.4)	2.38 (1.106)	น้อย

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	การมีส่วนร่วม					\bar{X} S.D	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
17 การเป็นวิทยากรในการ ถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิก กลุ่มหรือกลุ่มอื่น	6 (4.2)	18 (12.6)	38 (26.6)	52 (36.4)	29 (20.3)	2.44 (1.078)	น้อย
18 การคัดเลือกบุคคลดีเด่น ด้านต่าง ๆ เช่น แม่ดีเด่น เกษตรกรดีเด่น	19 (13.3)	47 (32.9)	45 (31.5)	22 (15.4)	10 (7.0)	3.30 (1.100)	ปาน กลาง
19 การคัดเลือกคณะกรรมการ บริหารกองทุน	53 (37.1)	63 (44.1)	18 (12.6)	8 (5.6)	1 (0.7)	4.11 (0.880)	มาก
20 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทั้งในและนอกกลุ่ม	14 (9.8)	39 (27.3)	61 (42.7)	22 (15.4)	7 (4.9)	3.21 (0.986)	ปาน กลาง
21 การแนะนำ ช่วยเหลือ สมาชิกที่กู้เงินไป ประกอบอาชีพให้ประสบ ผลสำเร็จ	20 (14.0)	48 (33.6)	63 (44.1)	12 (8.4)	0 (0.0)	3.53 (0.837)	มาก
22 การรับบริการด้านต่าง ๆ จากกองทุนด้วยความ เสมอภาค	50 (35.0)	64 (44.8)	24 (16.8)	5 (3.5)	0 (0.0)	4.11 (0.805)	มาก
การติดตาม ประเมินผล						3.46 (0.725)	มาก
23 การติดตามประเมินผล ความสำเร็จของ แผนปฏิบัติงานตามที่ กำหนดไว้ในแผนพัฒนา	12 (8.4)	57 (39.9)	60 (42.0)	12 (8.4)	2 (1.4)	3.45 (0.819)	มาก
24 การเร่งรัดเงินกู้ให้ได้ คืนภายในเวลาที่ กำหนดในการติดตาม การชำระหนี้สิน	32 (22.4)	58 (40.6)	42 (29.4)	10 (7.0)	1 (0.7)	3.76 (0.901)	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประเด็น	การมีส่วนร่วม					\bar{X} S.D	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
25 การติดตาม ตรวจสอบ การใช้เงินตาม วัตถุประสงค์	15 (10.5)	50 (35.0)	61 (42.7)	16 (11.2)	1 (0.7)	3.43 (0.852)	มาก
26 การติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานกองทุน ของคณะกรรมการกลุ่ม	14 (9.8)	43 (30.1)	70 (49.0)	15 (10.5)	1 (0.7)	3.37 (0.829)	ปาน กลาง
27 การแก้ไขปัญหาในการ บริหารงานกลุ่ม กิจกรรมและ ผลประโยชน์	14 (9.8)	39 (27.3)	67 (46.9)	21 (14.7)	2 (1.4)	3.29 (0.886)	ปาน กลาง
	เฉลี่ยรวม					3.52 (0.538)	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการศึกษาแสดงการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านรวม 3 ด้าน ผลเป็นดังนี้

ด้านการประชุมวางแผน กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ในแต่ละประเด็นมีส่วนร่วมระดับมากเช่นกันตามลำดับ ดังนี้ การประชุมกลุ่มทุกครั้ง การกำหนดกฎ กติกา และข้อบังคับ การยอมรับแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ และการระดมความคิดแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.07, 3.90, 3.89$ และ 3.56) ตามลำดับ

ด้านการปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$) ในแต่ละประเด็นมีส่วนร่วมระดับมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ การระดมทุนหรือลงหุ้น/ออมทรัพย์ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และการปฏิบัติงานในลักษณะเสียสละ แรงงาน บริจาคเงิน และวัสดุสิ่งของ ($\bar{X} = 4.35, 4.28$ และ 4.21) ตามลำดับ การมีส่วนร่วมระดับมาก ได้แก่ การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน และการรับบริการด้านต่าง ๆ จากกองทุนด้วยความเสมอภาค และการปฏิบัติตามแผนพัฒนาที่คณะกรรมการกำหนด ($\bar{X} = 4.11, 4.11$ และ 4.09)

ตามลำดับ การมีส่วนร่วมระดับน้อย ได้แก่ การเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกกลุ่ม หรือกลุ่มอื่น ๆ และการจัดหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าของสมาชิก ($\bar{X} = 2.44$ และ 2.38) ตามลำดับ

ด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$) ในแต่ละประเด็นมีส่วนร่วมระดับเดียวกัน ตามลำดับ ดังนี้ การเร่งรัดเงินกู้ให้ได้คืนภายในเวลาที่กำหนดในการติดตามชำระหนี้สิน การติดตามประเมินผล ความสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา และการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน ตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 3.76, 3.45$ และ 3.43) ตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนของคณะกรรมการกลุ่ม และการแก้ไขปัญหา ในการบริหารงานกลุ่มกิจกรรมและผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.37$ และ 3.29) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิก

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ จำนวน 7 ตัวแปร ได้แก่ อายุ จำนวน สมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม รายได้ในภาค เกษตร รายได้นอกภาคเกษตร และรายได้รวมทั้งหมด ว่ามีตัวแปรอะไรบ้างที่มีความเกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในด้านการประชุมวางแผน การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมโดยภาพรวม ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
อายุ (X_1) (ปี)	46.94	9.248
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (X_2) (คน)	4.18	1.491
ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ (X_3) (ปี)	39.41	15.276
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน (X_4) (ปี)	8.79	3.135
รายได้ในภาคเกษตร (X_5) (บาท)	59,887.88	71,475.906
รายได้นอกเกษตร (X_6) (บาท)	55,447.45	90,720.971
รายได้รวมทั้งหมด (X_7) (บาท)	91,446.43	97,200.330

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ตัวแปรตาม		
การมีส่วนร่วมด้านการประชุมวางแผน (Y ₁)	3.72	0.719
การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ (Y ₂)	3.47	0.524
การมีส่วนร่วมด้านติดตามประเมินผล (Y ₃)	3.46	0.725
การมีส่วนร่วมในภาพรวม (Y)	3.52	0.538

จากตารางที่ 4.12 ผลการศึกษา ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปร ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า สมาชิกกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 46.94 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.18 คน ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้ เฉลี่ย 39.41 ปี ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 8.79 ปี รายได้ในภาคเกษตร เฉลี่ย 59,887.88 บาท รายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ย 55,447.45 บาท รายได้รวมทั้งหมดเฉลี่ย 91,446.43 บาท

ตารางที่ 4.13 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ด้านการประชุมวางแผน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	ค่าสถิติ (t)	ค่านัยสำคัญ (Sig)
ค่าคงที่	3.007	14.309	0.000
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน	8.618E-02	3.843	0.000**
$R^2 = 0.137$			
SEE = 0.63156		F=14.772	Sig of F=.000

** ตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.13 ผลการศึกษสามารถอธิบายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรด้านการประมงวางแผน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร มีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการประมงวางแผนคิดเป็นร้อยละ 13.7 โดยตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน

ตารางที่ 4.14 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ด้านการปฏิบัติ

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	ค่าสถิติ (t)	ค่านัยสำคัญ (Sig)
ค่าคงที่	3.047	19.667	0.000
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน	5.359E-02	3.242	0.002**
$R^2 = 0.137$	SEE = 0.63156	F=14.772	Sig of F=.000

** ตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกันกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.14 ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการปฏิบัติ พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว มีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 13.7 โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน

ตารางที่ 4.15 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ด้านการติดตามประเมินผล

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	ค่าสถิติ (t)	ค่านัยสำคัญ (Sig)
ค่าคงที่	3.077	13.650	0.000
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน	5.182E-02	2.155	0.034*
$R^2 = 0.048$	SEE = 0.67740	F=4.643	Sig of F=.000

* ตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.15 ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการติดตามประเมินผล พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว มีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านการติดตามประเมินผล คิดเป็นร้อยละ 4.8 โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน

ตารางที่ 4.16 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากในภาพรวม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	ค่าสถิติ (t)	ค่านัยสำคัญ (Sig)
ค่าคงที่	3.058	19.328	0.000
ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน	5.881E-02	3.483	0.001**
$R^2 = 0.115$	SEE = 0.47551	F=12.133	Sig of F=.000

** ตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.16 ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า ผลการวิเคราะห์หาคอสมอสแบบ ขั้นตอนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรโดยภาพรวมในทุก ๆ ด้าน พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร มีอำนาจในการพยากรณ์ ตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 11.5 โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน

การทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษาหาความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และ ปัจจัยอื่น ๆ ทั้ง 7 ตัวแปร กับ การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอ เมืองตาก จังหวัดตาก ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประชุมวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการติดตามประเมินผล จึงพิสูจน์ได้ว่า ปัจจัยระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

5.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในด้านการประชุมวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการติดตามประเมินผล ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4.17 ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

n=143							
ประเด็น	ระดับของปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความหมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
การประชุมวางแผน						1.81	น้อย
						(0.424)	
1 สมาชิกมีภารกิจมาก ไม่มีเวลา	2 (1.4)	15 (10.5)	59 (41.3)	45 (31.5)	22 (15.4)	2.51 (0.925)	น้อย
2 สมาชิกไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น	2 (1.4)	2 (1.4)	29 (20.3)	81 (56.6)	29 (20.3)	2.06 (0.675)	น้อย
3 สมาชิกไม่กล้าแสดงออก	2 (1.4)	2 (1.4)	33 (23.1)	82 (57.3)	24 (16.8)	2.13 (0.752)	น้อย
4 กำหนดวันประชุมไม่แน่นอน	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (7.7)	47 (32.9)	85 (59.4)	1.48 (0.637)	น้อยที่สุด
5 คณะกรรมการไม่ตรงต่อเวลา	0 (0.0)	0 (0.0)	11 (7.7)	61 (42.7)	71 (49.6)	1.58 (0.632)	น้อยที่สุด
6 คณะกรรมการไม่เค็ดขาด	0 (0.0)	0 (0.0)	19 (13.3)	62 (43.4)	62 (43.4)	1.69 (0.692)	น้อยที่สุด
7 คณะกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	28 (19.6)	112 (78.3)	1.23 (0.474)	น้อยที่สุด
ด้านการปฏิบัติ						1.58	น้อย
						(0.318)	ที่สุด
8 สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ	0 (0.0)	1 (0.7)	18 (12.6)	72 (50.3)	52 (36.4)	1.77 (0.686)	น้อยที่สุด
9 คณะกรรมการรวบอำนาจ	0 (0.0)	0 (0.0)	1 (0.7)	42 (29.4)	100 (69.9)	1.30 (0.478)	น้อยที่สุด
10 คณะกรรมการไม่มี ความโปร่งใส	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	28 (19.6)	115 (80.4)	1.19 (0.398)	น้อยที่สุด
11 คณะกรรมการไม่ทำตามบทบาทหน้าที่	0 (0.0)	0 (0.0)	4 (2.8)	52 (36.4)	87 (60.8)	1.41 (0.549)	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n=143

ประเด็น	ระดับของปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
12 บัญชีรายรับ-จ่ายไม่ ต่อเนื่อง	0 (0.0)	0 (0.0)	15 (10.5)	50 (35.0)	78 (54.5)	1.55 (0.677)	น้อย ที่สุด
13 อัตราดอกเบี้ยสูงกว่า แหล่งอื่น	0 (0.0)	0 (0.0)	19 (13.3)	53 (37.1)	71 (49.7)	1.63 (0.707)	น้อย ที่สุด
14 เงินกู้มีน้อยไม่เพียงพอ	6 (4.2)	23 (16.1)	69 (48.3)	17 (11.9)	28 (19.6)	2.73 (1.080)	ปาน กลาง
15 สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ ไม่เป็นไปตาม วัตถุประสงค์	0 (0.0)	1 (0.7)	31 (21.7)	66 (46.2)	45 (31.5)	1.91 (0.745)	น้อย
16 คณะกรรมการมีการ ทุจริตและเรียกร้อง ผลประโยชน์	0 (0.0)	0 (0.0)	3 (2.1)	12 (8.4)	128 (89.5)	1.12 (0.391)	น้อย ที่สุด
17 ระบบการกู้เงิน ยุ่งยาก ขั้นตอนมาก	0 (0.0)	0 (0.0)	6 (4.2)	24 (16.8)	113 (79.0)	1.25 (0.523)	น้อย ที่สุด
18 สมาชิกไม่สามารถ ส่งเงินคืนตาม กำหนด	0 (0.0)	0 (0.0)	14 (9.8)	74 (51.7)	55 (38.5)	1.71 (0.634)	น้อย ที่สุด
19 คณะกรรมการไม่ใช้ เวทีประชาคมในการ ตัดสินใจ	0 (0.0)	0 (0.0)	16 (11.2)	60 (42.0)	67 (46.9)	1.64 (0.675)	น้อย ที่สุด
20 คณะกรรมการไม่มีการ รายงานสถานการณ์ การเงินให้แก่สมาชิก	0 (0.0)	3 (2.1)	15 (10.5)	54 (37.8)	71 (49.7)	1.65 (0.753)	น้อย ที่สุด

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

n=143

ประเด็น	ระดับของปัญหา					\bar{X} (S.D)	ความ หมาย
	5	4	3	2	1		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
21 สมาชิกไม่ทราบแหล่ง ที่จะไปร้องเรียนที่ไหน เมื่อพบเห็นการทุจริต	1 (0.7)	0 (0.0)	2 (1.4)	41 (28.7)	99 (69.2)	1.34 (0.582)	น้อย ที่สุด
22 มีผู้ช่วยให้สมาชิกไม่ ยอมปฏิบัติตาม กฎระเบียบ	0 (0.0)	0 (0.0)	2 (1.4)	22 (15.4)	119 (83.2)	1.18 (0.421)	น้อย ที่สุด
23 กองทุนทำให้มีหนี้สิน เพิ่มขึ้น	0 (0.0)	4 (2.8)	32 (22.4)	59 (41.3)	48 (33.6)	1.94 (0.820)	น้อย
การติดตามประเมินผล						1.79 (0.603)	น้อยที่สุด
24 สมาชิกไม่มีการ ติดตามความ เคลื่อนไหวเกี่ยวกับ การดำเนินงานกองทุน	0 (0.0)	1 (0.7)	14 (9.8)	71 (49.7)	57 (39.9)	1.71 (0.667)	น้อย ที่สุด
25 สมาชิกไม่กล้า สอบถามหรือ ตรวจสอบการบริหาร กองทุนของ คณะกรรมการ	0 (0.0)	2 (1.4)	17 (11.9)	68 (47.6)	56 (39.2)	1.75 (0.714)	น้อย ที่สุด
26 คณะกรรมการไม่มี แผนการติดตาม ตรวจสอบ	0 (0.0)	1 (0.7)	31 (21.7)	65 (45.5)	46 (32.2)	1.90 (0.749)	น้อย

จากตารางที่ 4.17 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า
ด้านการประมูวางแผน กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย
($\bar{X} = 1.81$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยแล้วพบว่าปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ สมาชิกมีการกึ่งมาก
ไม่มีเวลา สมาชิกไม่กล้าแสดงออกและสมาชิกไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น

($\bar{X} = 2.51, 2.13$ และ 2.06 ตามลำดับ) ส่วนปัญหาในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการไม่เด็ดขาด คณะกรรมการไม่ตรงต่อเวลา กำหนดวันประชุมไม่แน่นอน และคณะกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก ($\bar{X} = 1.69, 1.58, 1.48$ และ 1.23 ตามลำดับ)

ด้านการปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในภาพรวมระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.58$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยแล้วพบว่าปัญหาในระดับปานกลาง ได้แก่ เงินกู้มีน้อยไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 2.73$) ปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ กองทุนทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น และสมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 1.94$ และ 1.91 ตามลำดับ) ส่วนปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อบังคับ สมาชิกไม่สามารถส่งเงินคืนตามกำหนด คณะกรรมการไม่มีการรายงานสถานการณ์การเงินให้แก่สมาชิก คณะกรรมการไม่ใช้เวทีประชาคมในการตัดสินใจ อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าแหล่งอื่น ($\bar{X} = 1.77, 1.71, 1.64$ และ 1.63 ตามลำดับ)

ด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.79$) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยแล้วพบว่าปัญหาในระดับน้อย คือ คณะกรรมการไม่มีแผนการติดตามตรวจสอบ ($\bar{X} = 1.90$) ส่วนปัญหาน้อยที่สุด ได้แก่ สมาชิกไม่กล้าสอบถามหรือตรวจสอบการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ และสมาชิกไม่มีการติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน ($\bar{X} = 1.75$ และ 1.71 ตามลำดับ)

5.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในด้านการประชุมวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการติดตามประเมินผล มีดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ด้านการประชุมวางแผน ดังต่อไปนี้

- 1) ควรจัดกำหนดวันประชุมที่แน่นอน
- 2) ควรมีมาตรการสำหรับสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมประชุม
- 3) ต้องการให้มีระเบียบหรือบทลงโทษสมาชิกผู้กู้เงินไปใช้ผิด

วัตถุประสงค์

- 4) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าร่วมประชุมร่วมวางแผนเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ

5.2.2 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ด้านการปฏิบัติ ได้แก่

- 1) ต้องการให้สนับสนุนเงินกู้ยืมอย่างเพียงพอกับสมาชิกกลุ่ม
- 2) ต้องการหาตลาดซื้อขาย ปัจจัยการผลิตที่ราคาถูกแก่สมาชิก
- 3) ต้องการหาตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้แก่สมาชิกกลุ่ม
- 4) ต้องการลดดอกเบี้ยเงินกู้ให้ต่ำกว่าแหล่งอื่น ๆ
- 5) ควรเพิ่มรายละเอียดในสัญญากู้เงินให้รัดกุมกว่าเดิม
- 6) ควรชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจในหลักการ วิธีการ กฎระเบียบ ข้อบังคับให้

ชัดเจนมากขึ้น

- 7) ดำเนินการโดยยึดระเบียบข้อบังคับอย่างจริงจังไม่เลือกปฏิบัติ

5.2.3 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ด้านการติดตามประเมินผล ได้แก่

- 1) ต้องการให้คณะกรรมการกลุ่มดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รายงานฐานะการเงินของกลุ่ม สาเหตุที่สมาชิกกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา

- 2) ต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาติดตามผลเป็นประจำ

สม่ำเสมอ

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

ส่วนสรุปการวิจัย จะนำเสนอเป็น 3 ประเด็น คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

1.1.2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.1.3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตากที่ดำเนินงานกองทุน จำนวน 10 ตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองตาก จำนวน 65 กลุ่ม สมาชิก 1,680 คน โดยศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในรอบปีที่ผ่านมา

1.2.2 การกำหนดขนาดและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีการดำเนินการกองทุนหมดทั้งหมด จำนวน 65 กลุ่ม สมาชิก 1,680 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 143 คน โดยกำหนด

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (systematic sampling)

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีคำถามแบบปลายเปิด และคำถามแบบปลายปิด โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ทางสังคมและเศรษฐกิจ ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก แล้วตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาของแบบสอบถาม และตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ และนำมาแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลในพื้นที่ที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอาศัยอยู่

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1) อธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

2) วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.3 มีอายุอยู่ในช่วง 46-55 ปี ซึ่งถือว่าช่วงสูงสุด มีอายุเฉลี่ย 46.94 ปี ร้อยละ 68.5 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาภาคบังคับ (ป.1-ป.6) ร้อยละ 83.9 สมรสแล้ว มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.18 คน ร้อยละ 88.1 มีภูมิลำเนาเดิมอาศัยอยู่ในอำเภอนี้ และร้อยละ 25.9 อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้มากที่สุดอยู่ในช่วง 41-50 ปี โดยเฉลี่ย 39.41 ปี

1.3.2 ปัจจัยทางสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 37.8 เป็นคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 25.9 เป็นผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 93.0 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากที่สุด

ส่วนการเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกองทุนด้วยความสมัครใจ เพื่อต้องการแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในการ

ประกอบอาชีพและต้องการความรู้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เห็นด้วยในจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ และร้อยละ 32.8 เป็นสมาชิกกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระยะเวลา 10-12 ปี โดยเฉลี่ย 8.79 ปี

1.3.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 25.2 และ 24.5 มีอาชีพหลัก คือ ค้าขาย และเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ ร้อยละ 37.1 เท่ากันมีอาชีพรอง คือ ทำนาและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 37.8 มีรายได้รวมทั้งหมดระหว่าง 40,001 – 80,000 บาท รายได้เฉลี่ย 91,446.43 บาท ร้อยละ 81.8 มีหนี้สินกับกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 72.7 มีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และร้อยละ 98.6 เท่ากันมีรายจ่ายในครอบครัวที่ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพและค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค

ส่วนรูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 เข้าร่วมกิจกรรมกองทุนรูปแบบการระดมหุ้น ร้อยละ 100 ได้รับผลประโยชน์จากกองทุนในรูปแบบของเงินปันผล รองลงมา ร้อยละ 79.6 ได้รับในรูปแบบการอบรม/ทัศนศึกษาฐาน

1.3.4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมระดับมาก โดยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนในประเด็น ดังนี้

ในประเด็นบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกองทุน มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด ได้แก่ (1) หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มคือเข้าร่วมประชุมประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ (2) สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ในประเด็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ (1) คุณสมบัติของคณะกรรมการจะต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีความสามารถ เสียสละ มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน ใฝ่หาความรู้ (2) การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงินกองทุน การจัดทำบัญชี เป็นหน้าที่ของฝ่ายการเงินและบัญชี (3) การประชุมประจำเดือนหรือการประชุมใหญ่ คณะกรรมการกองทุนจะประชุมชี้แจงรายงานผลการดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ แก่สมาชิก ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนเข้าใจน้อยที่สุด คือ คณะกรรมการกองทุนจะอยู่ในวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

ในประเด็นความสำคัญของกองทุน มีความรู้ความเข้าใจสูงสุด คือ (1) กองทุนมีความสำคัญแก่สมาชิกกลุ่มหลายประการ ได้แก่ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารกองทุน (2) กองทุนกลุ่มช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนแก่สมาชิกได้ และ (3) กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ

1.3.5 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนในระดับนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ (1) การร่วมจัดเวทีประชาคม เพื่อวางแผน (2) การเยี่ยมเยียน/พบปะ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพการ อบรมถ่ายทอดความรู้/สาริต (3) การแนะนำแก้ไขปัญหา ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่ เคยได้รับการสนับสนุน ได้แก่ (1) ทักษะศึกษาดูงาน (2) การจัดหาเอกสารวิชาการมาให้ และ (3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี และวัสดุอุปกรณ์

1.3.6 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ผลการศึกษาพบว่า การกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนระดับนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ (1) การเยี่ยมเยียน/พบปะ (2) การให้ คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ และการร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผน ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่เคยได้รับการสนับสนุน ได้แก่ (1) การจัดหาเอกสารวิชาการมา ให้ (2) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี วัสดุอุปกรณ์ และ (3) ทักษะศึกษาดูงาน

1.3.7 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ผลการศึกษาพบว่า

ด้านการประชุมวางแผน กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนใน ภาพรวมและในประเด็นย่อยทุกข้อระดับมาก ได้แก่ การประชุมกลุ่มทุกครั้ง การกำหนดกฎกติกา ข้อบังคับ การยอมรับแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ การระดมความคิดแก้ไขปัญหา การวางแผนใน การปฏิบัติงาน และการกำหนดวัตถุประสงค์

ด้านการปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนในภาพรวม ระดับมาก ประเด็นการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติระดับมากที่สุด ได้แก่ การระดมทุนหรือลงหุ้น/ เงินออม การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และการปฏิบัติงานในลักษณะเสียสละแรงงาน บริจาค เงิน และวัสดุสิ่งของ ประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ การปฏิบัติตามแผนพัฒนาที่ คณะกรรมการกำหนด การคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน การรับบริการด้านต่าง ๆ จาก กองทุนด้วยความเสมอภาค และการแนะนำช่วยเหลือสมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพให้ประสบ ผลสำเร็จ ประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การรับผลประโยชน์จากการดำเนิน กิจกรรมกองทุน การกู้เงินกองทุน การคัดเลือกบุคคลดีเด่นด้านต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ให้เพื่อน บ้านสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกองทุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม การซื้อ-ขาย ปัจจัยการผลิต และการเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ประเด็นการมีส่วน ร่วมในระดับน้อย ได้แก่ การเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกกลุ่มหรือกลุ่มอื่น ๆ และการจัดหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าของสมาชิก

ด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในภาพรวมระดับมาก ประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับมาก ได้แก่ การเร่งรัดเงินกู้ให้ได้คืนภายในเวลาที่กำหนดในการติดตามการชำระหนี้สิน การติดตามและประเมินผลความสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา และการติดตามตรวจสอบการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ และประเด็นการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ การติดตามประเมินผลการดำเนินงานกองทุนของคณะกรรมการกลุ่มและการแก้ไขปัญหาในการบริหารงานกลุ่มกิจกรรมและผลประโยชน์

1.3.8 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร ปรากฏว่ามี 1 ตัวแปร ได้แก่ ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุน ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในด้านการประชุมวางแผน การปฏิบัติ และโดยภาพรวม และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการติดตามประเมินผล

1.3.9 ปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ในด้านการประชุมวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านติดตามประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า

ด้านการประชุมวางแผน กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนในภาพรวมระดับน้อย ประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมการประชุมวางแผนในระดับน้อย ได้แก่ สมาชิกมีภารกิจมากไม่มีเวลา สมาชิกไม่กล้าแสดงออก และสมาชิกไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการไม่เด็ดขาด คณะกรรมการไม่ตรงต่อเวลา กำหนดวันประชุมไม่แน่นอน และคณะกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก

ด้านการปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนในภาพรวมระดับน้อยที่สุด โดยมีประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ได้แก่ เงินกู้น้อยไม่เพียงพอ ประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ กองทุนทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น และสมาชิกนำเงินกู้ออกไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ส่วนประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด อันดับแรกได้แก่ สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ รองลงมาได้แก่ สมาชิกไม่สามารถส่งเงินคืนตามกำหนด คณะกรรมการไม่มีการรายงานสถานการณ์การเงินให้แก่สมาชิก คณะกรรมการไม่ใช้เวทีประชาคมในการตัดสินใจ และอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าแหล่งอื่น

ด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนในภาพรวมระดับน้อยที่สุด โดยมีประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับน้อย ได้แก่ คณะกรรมการไม่มีแผนการติดตามตรวจสอบ ส่วนประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมในระดับ

น้อยที่สุด ได้แก่ สมาชิกไม่กล้าสอบถามหรือตรวจสอบการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ และสมาชิกไม่มีการติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน

1.3.10 ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก ในด้านการประชุมวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการติดตาม ประเมินผล การศึกษาพบว่า

ด้านการประชุมวางแผน กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นดังนี้ (1) ควรกำหนดวันประชุมที่แน่นอน และมีบทลงโทษสำหรับสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมประชุม (2) ควรกำหนดระเบียบหรือบทลงโทษสมาชิกผู้ที่ไม่ไปใช้สิทธิวัตถุประสงค์ และ (3) ควรให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าร่วมประชุมร่วมวางแผนเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ

ด้านการปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นดังนี้ (1) ควรสนับสนุนเงินกู้ยืมอย่างเพียงพอแก่สมาชิก และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าแหล่งอื่น ๆ (2) จัดหาตลาดซื้อขายปัจจัยการผลิต ตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก่สมาชิกกลุ่ม (3) กำหนดกฎระเบียบในสัญญาเงินกู้ให้รัดกุม และ (4) มีการชี้แจงให้สมาชิกเข้าใจในหลักการ วิธีการ กฎระเบียบ ข้อบังคับ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังโดยไม่เลือกปฏิบัติ

ด้านการติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นดังนี้ (1) คณะกรรมการกลุ่มดำเนินการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร รายงานสถานะการเงินของกลุ่ม สาเหตุที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎกติกา และ(2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตลอดจนปัญหาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นที่ควรอภิปรายดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยทางสังคม ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 46.94 ปี แต่มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านนี้ เฉลี่ย 39.41ปี ซึ่งข้อมูลที่แสดง

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่สัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่า สมาชิกกองทุนมีการอพยพย้ายถิ่นฐานเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายหาแหล่งประกอบอาชีพที่อุดมสมบูรณ์ การเคลื่อนย้ายตามบิดามารดา หรือการเคลื่อนย้ายติดตามคู่สมรส

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอาชีพหลัก คือค้าขายและเลี้ยงสัตว์ และยังมีอาชีพรองคือ อาชีพทำนาและเลี้ยงสัตว์ รายได้เฉลี่ย 91,446.43 บาท ส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินหลายแหล่ง โดยเฉพาะกับกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้ที่มีอาชีพการเกษตรเท่านั้น มีการเปิด โอกาสให้อาชีพอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มได้ จึงส่งผลให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกในแต่ละอาชีพ เป็นการสร้างองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทำให้สามารถบริหารจัดการกองทุนได้อย่างเป็นระบบ และยังมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าไปสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในชุมชน จึงเป็นทางเลือกให้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ และเข้าถึงแหล่งทุนได้มากกว่า 1 กลุ่ม ได้แก่ เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มพัฒนาสตรี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.3 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองตาก ทั้งในด้านบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่ม และความสำคัญของกองทุน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจโดยภาพรวมในระดับมาก โดยเฉพาะในประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเข้าใจสูงสุด ได้แก่ (1) หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มคือเข้าร่วมประชุมประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ (2) สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ (3) กองทุนมีความสำคัญแก่สมาชิกกลุ่มหลายประการ ได้แก่ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารกองทุน (4) กองทุนกลุ่มช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนแก่สมาชิกได้ และ (5) กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนมีความคาดหวังว่ากองทุนจะช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนแก่สมาชิก ลดการพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากภายนอกได้ หากสมาชิกทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินกองทุนมาก ร่วมกันปฏิบัติอย่างถูกต้อง จะช่วยให้กองทุนมีความมั่นคงเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ในที่สุด

ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความรู้ความเข้าใจน้อยที่สุด ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนจะอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี ทั้งที่วาระเพียง 2 ปี เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความโปร่งใสในการทำงาน มีความรู้ความสามารถ เสียสละ และมีความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการแก่สมาชิกโดยไม่หวังผลตอบแทน สามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี สร้างความ

เชื่อมั่นให้แก่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ แก่กลุ่ม ดังนั้นแม้ว่าเมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง ก็ยังได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งต่อเนื่อง และสมาชิกบางส่วนมีความเข้าใจว่าการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งเหมือนกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.4 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและจากหน่วยงานอื่น ๆ
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนในระดับนาน ๆ ครั้ง ได้แก่ การเยี่ยมชม/พบปะ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ การอบรมถ่ายทอดความรู้/สาธิต ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างบางส่วนไม่เคยได้รับการสนับสนุน ได้แก่ การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี และวัสดุอุปกรณ์ การจัดหาเอกสารวิชาการมาให้ และการทัศนศึกษา ดูงาน ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐกำหนดนโยบายในการประหยัดงบประมาณ การปรับโครงสร้างระบบราชการให้เป็นหน่วยงานเล็กลงแต่มีหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่สามารถที่จะสนับสนุนให้แก่สมาชิกได้อย่างเต็มที่ การถ่ายทอดความรู้ วิชาการต่าง ๆ จะผ่านผู้นำกลุ่ม และให้ผู้นำถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกอีกต่อหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร(2546 ก: 5) กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรว่าเป็น แกนนำด้านวิชาการในการรับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร และเคหกิจเกษตรแก่สมาชิกครอบครัวและชุมชน ตลอดจนทำหน้าที่นำการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีการแปรรูปผลิตผลเกษตรและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค ซึ่งเมื่อพิจารณาผลที่ได้คุ้มค่าน่ามากทั้งในด้านประหยัดงบประมาณ ประหยัดเวลา และการส่งผ่านผู้นำกลุ่มสามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว กระจายข่าวสารรวดเร็วและทั่วถึงทุกพื้นที่อย่างรวดเร็ว

2.5 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมดำเนินงานกองทุนด้านการประชุมวางแผน ด้านการปฏิบัติ และด้านการติดตามประเมินผล ทั้ง 3 ด้านระดับมากเช่นกัน จึงควรอภิปรายผลถึงมูลเหตุของการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

2.5.1 ด้านการประชุมวางแผน การมีส่วนร่วมในภาพรวมระดับมาก ประเด็นการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การประชุมกลุ่มทุกครั้ง รองลงมา คือ การกำหนดกฎกติกาข้อบังคับ และการยอมรับแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นกฎกติกาข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนเป็นผู้กำหนด หากสมาชิกกลุ่มทุกคนปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตั้งไว้ จะได้รับสิทธิต่าง ๆ ตามเงื่อนไขกฎระเบียบที่กำหนดไว้ จึงส่งผลให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมกลุ่มทุกครั้ง ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

2.5.2 ด้านการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในภาพรวมระดับมาก ประเด็นที่มีส่วนร่วมสูงสุด คือ การระดมทุนหรือหุ้น รองลงมา คือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ และการปฏิบัติงานในลักษณะเสถียรแรงงาน บริจาคเงิน และวัสดุสิ่งของ ทั้งนี้เนื่องมาจากความคาดหวังของสมาชิกกองทุนที่ต้องการมีแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยต่ำ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสร้างศักยภาพของกลุ่มให้มีความเข้มแข็งด้วยระบบการบริหารเงินกองทุน เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองในการเข้าถึงแหล่งทุนอื่น ๆ ได้ และยังได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่จากภาครัฐและเอกชนอีกด้วย จึงทำให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติในประเด็นดังกล่าวมากที่สุด

ประเด็นการมีส่วนร่วมปฏิบัติในระดับน้อย คือ การเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกกลุ่มหรือกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการรับการถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ จากภาครัฐและเอกชนจะมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้นำกลุ่มมากกว่าสมาชิก เพราะเชื่อมั่นว่าผู้นำสามารถที่ถ่ายทอดความรู้แก่สมาชิกได้ และสมาชิกกลุ่มบางส่วนมีภารกิจมาก ไม่มีเวลาที่จะมารับความรู้ได้บ่อย ๆ ประกอบกับสมาชิกบางรายขาดทักษะในการพูดในที่สาธารณะจึงขาดความมั่นใจที่จะถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่นได้ หรือไม่กล้าแสดงออกนั่นเอง อีกประเด็นหนึ่งที่สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมน้อย คือ การจัดหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าของสมาชิก ทั้งนี้เนื่องจากสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ ค้าขายและเลี้ยงสัตว์ อาชีพรอง คือ ทำนาและเลี้ยงสัตว์ จึงประกอบอาชีพแบบยังชีพเพื่อการบริโภคในครัวเรือน การคมนาคมระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ มีความสะดวกขึ้นสามารถขนส่งสินค้าไปจำหน่ายนอกหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว และพ่อค้าเข้าไปรับซื้อผลผลิต การเกษตรและผลิตภัณฑ์ถึงในหมู่บ้านได้ง่าย นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังจัดตลาดนัดทุกสัปดาห์ เช่น ตลาดนัดโค-กระบือ ประกอบกับสมาชิกยังขาดประสบการณ์ในเรื่องระบบการตลาดจึงทำให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติประเด็นนี้น้อยลง

2.5.3 ด้านติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมในภาพรวมระดับมาก ประเด็นมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การเร่งรัดเงินกู้ให้ได้คืนภายในเวลาที่กำหนดในการติดตามการชำระหนี้สิน ทั้งนี้เป็นเพราะหากสมาชิกกลุ่มไม่สามารถส่งเงินคืนตามกำหนด จะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มที่วางไว้ สมาชิกจึงให้ความสำคัญต่อช่วงระยะเวลาการส่งและการกู้เงินโดยการบอกกล่าวเพื่อนสมาชิกถึงวันกำหนดส่งเงินคืนกองทุน

2.6 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรอำเภอเมืองตาก จากการศึกษาระหว่างตัวแปรอิสระด้านปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ จำนวน 7 ตัวแปร กับตัวแปรตามการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการศึกษาพบว่าระยะเวลาการเป็น

สมาชิกกองทุน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการประชุมวางแผน การปฏิบัติ การติดตามประเมิน และโดยภาพรวม กล่าวคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มมาก จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นสมาชิกกองทุนที่ยาวนาน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน การได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกองทุน การได้รับสิทธิและประโยชน์จากกองทุนที่สามารถลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ จึงส่งผลให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกองทุนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของไพโรจน์ สารคง (2548:บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าระยะเวลาเวลาการเป็นสมาชิกของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับการมีส่วนร่วมตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 จากผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ เงินกั๊มีน้อยไม่เพียงพอ จึงควรสนับสนุนให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสร้างเครือข่ายกองทุนระดับตำบล ระดับอำเภอ และจังหวัด ในรูปแบบการระดมทุน ระดมปัจจัยการผลิต การจัดหาทุนด้วยการกิจกรรมต่าง ๆ และให้สมาชิกกลุ่มทุกคนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกองทุน โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ การคัดเลือกคณะกรรมการโดยมีการคัดเลือกทุก ๆ 2 ปี เพื่อเปิดโอกาสสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถบริหารกองทุน การได้รับการบริการต่าง ๆ ด้วยความเสมอภาค การได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน และให้โอกาสในการเสนอความคิดเห็น ทั้งนี้ควรให้หน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) มีส่วนร่วมพัฒนากองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงแก่กองทุนกลุ่มมากยิ่งขึ้น

3.1.2 คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มควรจัดให้มีการประชุมกลุ่มเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกัน และควรเปิดโอกาสให้สตรีในหมู่บ้านสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้น

3.1.3 คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้เชิงธุรกิจ ระบบการบริหารกองทุนกลุ่ม การจัดทำบัญชี การจัดระบบการกู้เงิน การคิดต้นทุนการผลิต การจัดจำหน่าย การพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ

3.1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรให้ความสำคัญแก่กองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากขึ้น โดยมีแผนการติดตามการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง แผนการประชุมคณะกรรมการสภากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบปัญหาและให้คำแนะนำเพื่อการแก้ไข แต่ไม่ใช่บริหารจัดการแทนหรือแทรกแซงการดำเนินงานกองทุนของกลุ่ม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่และความมั่นคงในการดำเนินงานกองทุน

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกต่อบทบาทคณะกรรมการกลุ่ม และโครงสร้างของกลุ่มที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3.2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จกับกองทุนที่ประสบความล้มเหลว เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลว

3.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุน เพื่อการเกษตรขององค์กรเกษตรกร ในระดับจังหวัด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรณีศ เชื้อศิริถาวร (2544) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภออุตุจักษ์ จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2539) เอกสารการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (อัดสำเนา) _____ (2546 ก) การจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย _____ (2546 ข) การดำเนินงานกองทุนเพื่อการเกษตร เอกสารวิชาการ กรุงเทพมหานคร
- กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2524) รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี กรุงเทพมหานคร กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน
- คำารณ ศรีคำไทย (2534) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชาวกระเหรี่ยงในกิจกรรมของศูนย์ศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขาจังหวัดลำพูน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธวัชชัย สิทธิวีระกุล (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของกองทุนหมุนเวียนกิจกรรมชุมชน:กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นพวรรณ เสวตานนท์ (2546) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นุรุท พึ่งสุข (2546) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรพัฒนาจำกัด จังหวัดอุบลราชธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547) การวิจัยการมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตร ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชา การวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 9 หน้า 281 – 302
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์
- _____ (2548) *รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่อง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง* จัดโดย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช วันที่ 25 – 27 พฤศจิกายน 2548 สาขาวิชา
ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- บัญญัติ สายพยัคฆ์ (2537) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่ม
เกษตรกร จังหวัดระยอง” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ปิยะ ปิงนำ (2546) “ความคิดเห็นของผู้เงินต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองในเขตอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และ
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ผดุงศักดิ์ ขุนเจริญ (2545) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองในจังหวัดกระบี่” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร
มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พรทิพย์ ศรีแสงจันทร์ (2539) “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสำเร็จการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรภาคตะวันตก: กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรางสาตี ตำบลสาตี อำเภอ
ท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนง
วิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พิงพิศ ดุลยพัชร (2530) *งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ฝ่ายเคหกิจเกษตร กองพัฒนาการบริหารงาน
เกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ม.ป.ป.(อัครา)*
- ไพโรจน์ สารคง (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
กับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา” กรมส่งเสริมการเกษตร

- มนัสชนก ศรีอิสาน (2547) “ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลบาท ตามนโยบายของรัฐบาล:กรณีศึกษาเฉพาะเขตเทศบาล เมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- รุ่งสุรีย์ เลียงประยูร (2544) “การมีส่วนร่วมของตัวแทนเกษตรกรในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วมในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุนิสา ฉิมพลี (2546) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน: ศึกษากรณีหมู่บ้านในอำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สมบุญ หอมอเนก (2546) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านตำบลมาบไฟ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา
- สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก (2549) *ข้อมูลสถาบันเกษตรกรจังหวัดตาก ปี 2549* (อัดสำเนา)
- สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองตาก (2543) *แนวทางพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก* (อัดสำเนา)
- _____. (2547) *สรุปผลการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก* (อัดสำเนา)
- _____. (2549) *ทะเบียนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก* (อัดสำเนา)

ภาคผนวก

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

--	--	--

เลขที่แบบสัมภาษณ์

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่น ๆ การมีส่วนร่วมดำเนินงานกองทุน ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถาม ให้ผู้ตอบฟังแล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความในช่องว่าง

3. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 3 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลด้านสังคม ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก

1. อายุ.....ปี	A1
2. ระดับการศึกษาสูงสุด	A2
() จบชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ (ป.1-ป.6)	
() จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น(ม.3)	
() จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6/ปวช.)	
() อนุปริญญา (ปวส.)	
() อื่นๆ(ระบุ).....	

3	สถานภาพการสมรส	A3
	() โสด	
	() สมรส	
	() หม้าย	
4	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน	A4
5	ภูมิลำเนาเดิม	A5
	() ในอำเภอนี้	
	() ในอำเภออื่น(ระบุ).....จังหวัด.....	
	() อื่น ๆ (ระบุ).....	
6	ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนี้.....ปี	A6
7	สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	A7
	() คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	A71
	() คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล	A72
	() คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับอำเภอ	A73
	() คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับจังหวัด	A74
8	สถานภาพการเป็นผู้นำในท้องถิ่น	A8
	() ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	
	() กรรมการหมู่บ้าน	
	() สมาชิก อบต./อบจ.	
	() อื่น ๆ (ระบุ).....	
9	การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ (ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)	A9
	() กลุ่มเกษตรกร	A91
	() กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	A92
	() กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	A93
	() กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	A94
	() กลุ่มพัฒนาสตรี	A95
	() กลุ่มอสม.	A96
	() กลุ่มลูกค้า กส.	A97
	() กลุ่มหัตถกรรม	A98
	() กลุ่มอื่น ๆ (ระบุ).....	A99

- 10 การเข้ามีส่วนร่วมดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร A10
 () ด้วยความสมัครใจ
 () ได้รับการชักชวน (ข้ามไปตอบข้อ 12)
- 11 แรงจูงใจที่เข้าร่วมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้วยความสมัครใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A11
 () เห็นด้วยในจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ A111
 () เห็นด้วยในกิจกรรมของกลุ่ม A112
 () ต้องการแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำในการประกอบอาชีพ A113
 () ต้องการความรู้ A114
 () ต้องการเพื่อน A115
 () อื่น ๆ (ระบุ)..... A116
- 12 ผู้ชักชวนให้เข้าร่วมดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตอบ A12
 ได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () คณะกรรมการกลุ่ม(ระบุตำแหน่ง)..... A121
 () สมาชิกกลุ่ม A122
 () เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร A123
 () อื่น ๆ (ระบุ)..... A124
- 13 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกองทุนกลุ่ม.....ปี A13
- 14 อาชีพหลัก A14
 (อาชีพหลัก คือ อาชีพที่สร้างรายได้สูงสุดให้แก่ครอบครัวท่านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา)
 () ทำนา A141
 () ทำไร่ A142
 () ทำสวน A143
 () เลี้ยงสัตว์ A144
 () ประมง A145
 () รับจ้าง A146
 () ค้าขาย A147
 () อื่น ๆ (ระบุ)..... A148

15	อาชีพรอง คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	A15
	() ทำนา	A15
	() ทำไร่	A15
	() ทำสวน	A15
	() เลี้ยงสัตว์	A15
	() ประมง	A15
	() รับจ้าง	A15
	() ค้าขาย	A15
	() อื่น ๆ (ระบุ).....	A15
16	รายได้ของครอบครัว ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา	A16
	() ในภาคเกษตร.....บาทต่อปี	A161
	() นอกภาคเกษตร.....บาทต่อปี	A162
	() รวมรายได้ทั้งหมด.....บาทต่อปี	A163
17	ภาวะหนี้สิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	A17
	() กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	A171
	() กองทุนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	A172
	() กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	A173
	() ธนาคาร	A174
	() พ่อค้า	A175
	() ญาติพี่น้อง	A176
	() อื่น ๆ (ระบุ).....	A177
18	รายจ่ายของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	A18
	() ใช้ลงทุนในการประกอบอาชีพ	A181
	() ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภค	A182
	() ชำระหนี้สิน	A183
	() ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	A184
	() อื่น ๆ ระบุ.....	A185

- 19 รูปแบบการเข้าร่วมกิจกรรมกองทุนของกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A19
 () ระดมหุ้น A191
 () ระดมปัจจัยการผลิต A192
 () ออมทรัพย์ A193
 () อื่นๆ(ระบุ)..... A194
- 20 รูปแบบการได้รับผลประโยชน์จากกองทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) A20
 () เงินปันผล A201
 () ปัจจัยการผลิต A202
 () สวัสดิการ A203
 () อบรม/ทัศนศึกษาดูงาน A204
 () อื่น ๆ (ระบุ)..... A205
- 21 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร A21
 ให้เติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องถูกหรือผิด ตามความคิดเห็น

ประเด็น	ความรู้ความเข้าใจ		
	ถูก	ผิด	
ก บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกองทุน			
1 หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มคือเข้าร่วมประชุมประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ			A211
2 สมาชิกกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ			A212
3 สมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ			A213
4 การควบคุมและติดตามการดำเนินงานกองทุนควรเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนเท่านั้น			A214
5 สมาชิกกลุ่มจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มทุกครั้ง			A215
ข บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน			
1 คณะกรรมการกองทุน จะอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี			A216

ประเด็น	ความรู้ความเข้าใจ		
	ถูก	ผิด	
2 คณะกรรมการกองทุน ควรมีไม่น้อยกว่า 5 ตำแหน่ง			A217
3 ประธานทำหน้าที่เป็นประธานในที่ประชุมเท่านั้น			A218
4 เลขานุการทำหน้าที่ในการจัดทำทะเบียนสมาชิก จดบันทึกการประชุม จัดเตรียมสถานที่ประชุม จัดเตรียมวาระการประชุม			A219
5 การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงินกองทุน การจัดทำบัญชีเป็นหน้าที่ของฝ่ายการเงินและบัญชี			A2110
6 การประชุมประจำเดือน หรือการประชุมใหญ่ คณะกรรมการกองทุนจะประชุมชี้แจง รายงานผลการดำเนินงานและปัญหาต่าง ๆ แก่สมาชิก			A2111
7 การตรวจสอบเอกสารหลักฐานการเงิน บัญชี ทะเบียนกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของประธานสมาชิกไม่มีสิทธิในการตรวจสอบ			A2112
8 คุณสมบัติของคณะกรรมการจะต้องมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีความสามารถ เสียสละ มีความคิดริเริ่ม ขยัน อดทน ใฝ่หาความรู้			A2113
9 การเก็บรักษา มีการแต่งตั้งกรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน เปิดบัญชีกองทุน ในการเบิกจ่ายต้องลงลายมือชื่ออย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 2 คน			A2114
ค ความสำคัญของกองทุน			
1 การกู้เงินกองทุน ผู้กู้จะต้องมีสมาชิกค้ำประกัน 2 คน และจะต้อง เป็นสมาชิกกองทุนไม่ต่ำกว่า 6 เดือน			A2115
2 การพ้นจากสภาพการเป็นสมาชิกกองทุน เนื่องจาก ตาย ลาออก ข้ายภูมิลำบาก จงใจฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบกองทุน			A2116
3 กองทุนมีความสำคัญแก่สมาชิกกลุ่มหลายประการ ได้แก่ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพ เกิดการเรียนรู้ด้านการบริหารกองทุน			A2117

ประเด็น	ความรู้ความเข้าใจ		
	ถูก	ผิด	
4 กองทุนกลุ่มช่วยลดปัญหาความเดือดร้อนแก่สมาชิกได้			A2118
กองทุนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกในการประกอบอาชีพ			A2119
5 กองทุน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่ง กันและกันภายในกลุ่มและชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ			A2120

22 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

A22

ประเด็น	ระดับความถี่			
	บ่อย ๆ	นานๆครั้ง	ไม่เคย	
1. เยี่ยมเยียน / พบปะ				A221
2. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ				A222
3. แนะนำแก้ไขปัญหา				A223
4. อบรมถ่ายทอดความรู้/สาริต				A224
5. ทักษะศึกษาดูงาน				A225
6. สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี วัสดุอุปกรณ์				A226
7. จัดหาเอกสารวิชาการมาให้				A227
8. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				A228
9. การร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนา				A229
10. อื่นๆ(ระบุ).....				A2210

23 การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ

A23

ประเด็น	ระดับความถี่			
	บ่อยๆ	นานๆครั้ง	ไม่เคย	
1. เยี่ยมเยียน / พบปะ				A231
2. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการนำเงินทุนไปประกอบอาชีพ				A232
3. แนะนำแก้ไขปัญหา				A233
4. อบรมถ่ายทอดความรู้/สาริต				A234
5. ทักษะศึกษาดูงาน				A235
6. สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เงินทุน ปุ๋ยเคมี วัสดุอุปกรณ์				A236
7. จัดหาเอกสารวิชาการมาให้				A237
8. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง				A238
9. การร่วมจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผนพัฒนา				A239
10. อื่นๆ(ระบุ).....				A2310

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองตาก B

หมายเหตุ คะแนนการมีส่วนร่วม มี 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมมากที่สุด = 5 คะแนน
2. การมีส่วนร่วมมาก = 4 คะแนน
3. การมีส่วนร่วมปานกลาง = 3 คะแนน
4. การมีส่วนร่วมน้อย = 2 คะแนน
5. การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด = 1 คะแนน

การมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในระดับใด ในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเภทของการมีส่วนร่วม	ประเภทของการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
ด้านการประชุมวางแผน					
1. ประชุมกลุ่มทุกครั้ง					B1
2. กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมาย					B2
3. วางแผนในการปฏิบัติงาน					B3
4. ยอมรับแผนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ					B4
5. ในการระดมความคิดแก้ไขปัญหา					B5
6. กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ					B6
ด้านการปฏิบัติ					
7. กู้เงินกองทุน					B7
8. ปฏิบัติงานในลักษณะเสียสละแรงงาน บริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ					B8
9. ประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านสมัครเข้าร่วม เป็นสมาชิกกองทุน					B9
10. ระดมทุนหรือลงหุ้น/เงินออม					B10
11. รับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรม					B11
12. เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้จาก หน่วยงานต่าง ๆ					B12
13. ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ					B13
14. ปฏิบัติตามแผนพัฒนาที่คณะกรรมการ กำหนด					B14
15. ซื่อ - ขอบังคับจัดการผลิต					B15
16. จัดหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าของสมาชิก					B16
17. เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้แก่ สมาชิกกลุ่ม หรือกลุ่มอื่นๆ					B17
18. คัดเลือกบุคคลดีเด่นด้านต่าง ๆ เช่น แม่ ดีเด่น เกษตรกรดีเด่น					B18
19. คัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน					B19

ประเภทของการมีส่วนร่วม	ประเภทของการมีส่วนร่วม					
	5	4	3	2	1	
20. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งในและนอกกลุ่ม						B20
21. แนะนำช่วยเหลือสมาชิกที่กู้เงินไปประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ						B21
22. รับบริการด้านต่าง ๆ จากกองทุนด้วยความเสมอภาค						B22
ด้านการติดตาม ประเมินผล						
23. ติดตาม และประเมินผลสำเร็จของแผนปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้						B23
24. เร่งรัดเงินกู้ให้ใช้คืนภายในเวลาที่กำหนดในการติดตาม การชำระหนี้สิน						B24
25. ติดตาม ตรวจสอบการใช้เงินตามวัตถุประสงค์						B25
26. ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนของคณะกรรมการกลุ่ม						B26
27. การแก้ไขปัญหาในการบริหารกลุ่มกิจกรรม และผลประโยชน์						B27

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิก กลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรเมืองตาก จังหวัดตาก

หมายเหตุ ระดับปัญหาการมีส่วนร่วม มี 5 ระดับ คือ

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมมากที่สุด = 5 คะแนน
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมมาก = 4 คะแนน
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมปานกลาง = 3 คะแนน
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมน้อย = 2 คะแนน
5. ปัญหาการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด = 1 คะแนน

ปัญหาการมีส่วนร่วม	ระดับปัญหาการมีส่วนร่วม					
	5	4	3	2	1	
ด้านการประชุมวางแผน						
1. สมาชิกมีภารกิจมาก ไม่มีเวลา						C1
2. สมาชิกไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น						C2
3. สมาชิกไม่กล้าแสดงออก						C3
4. กำหนดวันประชุมไม่แน่นอน						C4
5. คณะกรรมการไม่ตรงต่อเวลา						C5
6. คณะกรรมการไม่เด็ดขาด						C6
7. คณะกรรมการเล่นพรรคเล่นพวก						
ด้านการปฏิบัติ						
8. สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ						C8
9. คณะกรรมการรวบอำนาจ						C9
10. คณะกรรมการไม่มีความโปร่งใส						C10
11. คณะกรรมการไม่ทำตามบทบาทหน้าที่						C11
12. บัญชีรายรับ-จ่ายไม่ต่อเนื่อง						C12
13. อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าแหล่งอื่น						C13
14. เงินกู้มีน้อยไม่เพียงพอ						C14
15. สมาชิกนำเงินกู้ไปใช้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์						C15
16. คณะกรรมการมีการทุจริตและเรียกร้องผลประโยชน์						C16
17. ระบบการกู้เงินยุ่งยาก ข้นตอนมาก						C17
18. สมาชิกไม่สามารถส่งเงินคืนตามกำหนด						C18
19. คณะกรรมการไม่ใช้เวทีประชาคมในการตัดสินใจ						C19

ปัญหาการมีส่วนร่วม	ระดับปัญหาการมีส่วนร่วม					
	5	4	3	2	1	
20. คณะกรรมการไม่มีการรายงาน สถานการณ์การเงินให้แก่สมาชิก						C20
21. สมาชิกไม่ทราบแหล่งที่จะไปร้องเรียนที่ ไหน เมื่อพบเห็นการทุจริต						C21
22. มีผู้ขอร้องให้สมาชิกไม่ยอมปฏิบัติตาม กฎระเบียบ						C22
23. กองทุนทำให้มีหนี้สินเพิ่มขึ้น						C23
ด้านการติดตาม ประเมินผล						
24. สมาชิกไม่มีการติดตามความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน						C24
25. สมาชิกไม่กล้าสอบถามหรือตรวจสอบ การบริหารกองทุนของคณะกรรมการ						C25
26. คณะกรรมการไม่มีแผนการติดตาม ตรวจสอบ						C26

2. ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอเมืองตาก

1. ด้านการประชุมวางแผน .

.....
.....

2. ด้านการปฏิบัติงาน

.....
.....

3. ด้านการติดตาม ประเมินผล

.....
.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางเบญจวรรณ สิริรัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	13 เมษายน 2504
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ประวัติการศึกษา	ปริญญาโทเกษตรศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกโภชนาการชุมชน) ปี 2533 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร 6ว